

Činnost Salesiánských středisek mládeže v ČR a charakteristika jejich dobrovolníků

Jiří Velčovský

Bakalářská práce
2007-05-22

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2006/2007

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Jiří VELČOVSKÝ

Studijní program: B 7507 Specializace v pedagogice

Studijní obor: Sociální pedagogika

Téma práce: Charakteristika dobrovolníků a činnost SKM v ČR

Zásady pro vypracování:

Zpracování teoretických východisek pro praktickou část práce.

Provedení kvalitativního výzkumu.

Zpracování a vyhodnocení výsledků výzkumu.

Přijetí odpovídajících závěrů.

Rozsah práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BOSCO, T. Don Bosco. Praha: Portál, 1993.

HOFBAUER, B. Děti, mládež a volný čas. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5.

PÁVKOVÁ, J. a kol. Pedagogika volného času. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-711-6.

TOŠNER, J. Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-178-6.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Jakub Hladík

Ústav pedagogických věd

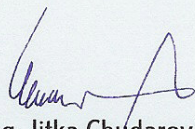
Datum zadání bakalářské práce:

23. února 2007

Termín odevzdání bakalářské práce:

25. května 2007

Ve Zlíně dne 23. února 2007

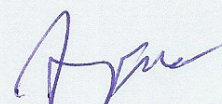

Ing. Jitka Chudarová

hanušská děkanka

L.S.

prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.

ředitel ústavu

ABSTRAKT

Abstrakt česky

Práce je zaměřena na porovnání tří salesiánských středisek mládeže v České republice a charakteristiky jejich dobrovolníků. V teoretické části obecně seznamuje se salesiány a jejich způsobem výchovy, vysvětluje obecně pojem dobrovolnictví. V praktické části vychází z výsledků kvalitativního výzkumu pro srovnání středisek v Ostravě, Praze a Zlíně a z výsledků kvantitativního výzkumu pro charakteristiku dobrovolníků pracujících právě v těchto střediscích.

Klíčová slova:

salesiánské středisko mládeže, oratoř, salesiáni, dobrovolníci, mládež, volný čas, streetwork, nízkoprahové kluby, sociální pedagogika, don Bosco

ABSTRACT

The work concentrates on comparison of three salesian youth centres in Czech republic and on characterization of their volunteers. In a theoretical part it generally introduces salesians and their way of upbringing and generally explains the meaning of volunteering. The practical part is based on the results of the qualitative research comparing the centres in Ostrava, Prague and Zlin and also on the results of the quantitative research of the characteristics of the volunteers working in these youth centres.

Keywords:

salesians youth centre, oratory, salesians of Don Bosco, volunteers, youth, leisure time, streetwork, social work, Don Bosco

Děkuji vedoucímu bakalářské práce magistru Jakubu Hladíkovi za cenné rady, připomínky a za metodické vedení při zpracování mé bakalářské práce.

OBSAH

ÚVOD	8
I TEORETICKÁ ČÁST	10
1 KDO JSOU SALESIÁNI?	11
1.1 JAN BOSCO.....	11
1.2 JAKOU MAJÍ SALESIÁNI SOUVISLOST SE SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKOU?	13
1.3 ZÁKLADNÍ POJMY SALESIÁNSKÉ PEDAGOGIKY	14
1.4 DALŠÍ AKTIVITY SOUVISEJÍCÍ SE SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKOU	17
2 HISTORIE SALESIÁNŮ U NÁS	18
2.1 POČÁTKY SALESIÁNSKÉHO Hnutí U NÁS.....	18
2.2 SALESIÁNSKÁ ČINNOST ZA PRVNÍ REPUBLIKY	18
2.3 DRUHÁ REPUBLIKA A PROTEKTORÁT	20
2.4 PRVNÍ POVÁLEČNÉ ROKY	21
2.5 VLÁDA JEDNÉ STRANY	22
2.6 60. LÉTA A NÁSTUP NORMALIZACE	23
2.7 SALESIÁNI PO LISTOPADU 1989	24
3 OBECNĚ O DOBROVOLNICTVÍ	27
3.1 HISTORIE DOBROVOLNICTVÍ VE SVĚTĚ.....	27
3.2 DOBROVOLNICTVÍ V ČESKÉ REPUBLICE	28
3.3 KDO JE DOBROVOLNÍK?	28
II PRAKTICKÁ ČÁST	30
4 ÚVOD DO PRAKTICKÉ ČÁSTI	31
4.1 SROVNÁNÍ STŘEDISEK.....	33
4.1.1 Tabulka 1	33
4.1.2 Tabulka 2	38
4.1.3 Tabulka 3	40
4.1.4 Tabulka 4	43
4.1.5 Tabulka 5	44
4.1.6 Dílčí závěr	47
4.2 CHARAKTERISTIKA DOBROVOLNÍKŮ	49
4.2.1 Tabulka 1	49
4.2.2 Tabulka 2	51
4.2.3 Tabulka 3	54
4.2.4 Dílčí závěr k dobrovolníkům.....	56
ZÁVĚR	58
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	59
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	64

SEZNAM OBRÁZKŮ	65
SEZNAM PŘÍLOH.....	72

ÚVOD

Žijeme v době, o níž se říká, že je uspěchaná a odlidštěná. Lidé spěchají za penězi, za zábavou, za prací a nemají čas jeden na druhého. Z mezilidské komunikace se vytrácí osobní kontakt, spíš než na rozhovor tváří v tvář spoléháme na mobilní telefony a počítače, rodiče nahrazují dětem svou nepřítomnost dárky a televizními pořady. Tyto děti se pak nudí a vymýšlejí lumpárny, které mohou později přerůst v experimenty s drogami či v kriminální činnost. Alespoň se říká, že je to obecný trend.

Jaké bylo mé překvapení, když jsem zjistil, že tomu všemu, co jsem výše vyjmenoval, se snaží zabránit skupina lidí, s níž jsem se setkal poprvé před dvěma lety a od níž bych to – jak musím přiznat – z počátku nečekal.

Před dvěma lety jsem se více méně náhodou dostal do kostela Panny Marie Pomocnice ve Zlíně na Jižních Svazích. Párkrát jsem zašel na bohoslužbu a rád jsem se vracel – jednak proto, že se mi kázání zdála srozumitelnější než jinde, jednak proto, že při mši zpíval sbor mladých lidí rytmické písně. Mé další setkání se už týkalo mého studia – v předmětu Práce s mládeží v terénu jsme dostali od P. Petra Kopřivy, SDB. nabídku vykonávat praxi v salesiánském středisku mládeže.

To bylo mé druhé setkání se salesiány, které mě dovedlo až k tématu této práce. Po zkušenostech z tohoto střediska nejen vím, proč je u kostela hřiště, ale začal jsem se zajímat i o salesiánský způsob výchovy. To mě dovedlo ke kořenům tohoto hnutí a k osobě sv. Jana Boska. Překvapilo mě, že měl v podstatě stejné starosti jako současní vychovatelé.

Svatý Jan Bosco a jeho přístup k mládeži jsou hojně zpracovávaná témata jak v teologické literatuře, tak v literatuře pedagogické a historické. Často vydávané jsou životopisy dona Boska (k nejnámějším patří dílo Teresia Bosca *Don Bosco*, které vyšlo brzy po revoluci), historie salesiánského hnutí (například *Knihy víry, naděje a lásky* Marie Rút Křížkové), hodně pozornosti získala jednotlivá střediska u studentů teologie nebo pedagogiky. Jen málokdo zatím zpracoval salesiánskou pedagogiku z pohledu sociální pedagogiky – nejvýraznějším příkladem je disertační práce Pavla Kuchaře *Rozvoj pozitivní identity romské mládeže v podmínkách výchovné činnosti salesiánského střediska mládeže v Ostravě*, který aplikoval salesiánskou pedagogiku v rómském prostředí.

Stručně řečeno jsem chtěl zjistit, co přivedlo mladé lidi k práci ve střediscích a jak velké jsou rozdíly mezi středisky, v nichž jsem měl možnost pobývat. Pokud jde o otázky spojené s osobnostmi dobrovolníků, zvolil jsem metodu kvantitativního výzkumu, konkrétně dotazníků, pokud se jedná o zkoumání jednotlivých středisek, využil jsem kvalitativní výzkum ke zjištění základních informací o jednotlivých střediscích (prostřednictvím rozhovorů se současnými i bývalými vedoucími středisek). Odpovědi na mé otázky má nabídnout tato práce.

Z mnoha salesiánských středisek v naší republice jsem si k porovnání vybral ta střediska, s nimiž mám osobní zkušenost. Nejblíže mám samozřejmě ke středisku ve Zlíně, kde vykonávám již druhým rokem svou pedagogickou praxi. Prostřednictvím svého kamaráda, který studuje JABOK a žije u salesiánů v Kobylisích, jsem se dostal do pražského střediska a díky kontaktům mezi jednotlivými středisky jsem měl možnost poznat ostravské středisko. Už na první pohled byly zřejmé některé rozdíly a také naopak to, co měla všechna střediska stejné. Rozdíly jsou nejvíce způsobeny historií a prostředím, v němž střediska fungují. Spojujícím faktorem je především salesiánský duch, který je citelný ve všech střediscích stejně.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 KDO JSOU SALESIÁNI?

Jedná se o Společnost svatého Františka Saleského (také Salesiáni Dona Boska, SDB), což je kongregace katolické církve. Řád byl založen roku 1859 italským knězem Janem Boskem (1815-1888). Regule řádu byly schváleny Piem IX. v roce 1874. Tato kongregace se věnuje především výchově mládeže. Salesiáni pracují ve většině zemí světa, v současné době má tento řád asi 17 000 členů a spravuje 1616 středisek. Působí v sociální, náboženské, kulturní a pedagogické sféře.

Salesiáni zakládají střediska mládeže, pořádají víkendové a prázdninové akce, otevírají školy a učňovská střediska, při kterých fungují internáty, pracují s mládeží z okraje společnosti, posílají své členy na misie i do rozvojových zemí, působí ve farnostech.

Na salesiány je napojena řada společenství, která se inspirovala ideály Dona Boska. Jsou to zejména Dcery Panny Marie Pomocnice křesťanů (FMA), Salesiánští spolupracovníci (ACS), Sdružení bývalých žáků Dona Boska a Volontarie Dona Boska (VDB). Uvedená společenství jsou spolu volně spojena a tvoří salesiánskou rodinu.

Salesiánským duchem se inspirovala i řada občanských sdružení, která jsou zaregistrována v ČR. Je to například Salesiánské hnutí mládeže (SHM) nebo Salesiánské kluby mládeže (SKM).

Zprávy o dění v salesiánské rodině podává časopis *Il Bollettino Salesiano*, který vychází v češtině pod názvem *Salesiánský magazín* (dříve *Salesiánská rodina*).

1.1 Jan Bosco

Jan Bosco se narodil 16. srpna 1815 v Castelnuovu d'Asti v Itálii v chudé rolnické rodině jako Giovanni Melchior Bosco. Jeho matka brzy ovdověla a starala se sama o tři syny. Byla Boscovi prvním vzorem, jak postupovat při výchově.

Už jako malý chlapec měl Bosco mezi svými vrstevníky autoritu, dovedl chlapce přitáhnout svými artistickými kousky a vyprávěním z četby, spojoval zábavu a poučení. Na střední škole byl vůdcem studentského spolku *Veselá společnost*, chodil se spolužáky na vycházky, předváděl kouzla, společně hráli hry a navštěvovali katecheze. Nešlo jen o vyplnění a organizování volného času, ale o získávání přátel.

Po teologických studiích v Turíně navštěvoval Bosco tři roky doškolovací ústav pro kněze. Do Turína, města továren, přicházeli z venkova dospívající chlapci a mladí muži s nadějí, že zde najdou práci a nějak se uchytní. Často však získanou práci v tvrdé konkurenci rychle ztratili a bez zajištění byli vystaveni sociálně patologickým vlivům. Bosco se během studijní praxe setkal s otřesnou realitou sociální patologie v chudinských čtvrtích, v nemocnicích a hlavně ve vězení, kde učil mladistvé vězně katechismus. Pocházeli často z řad těch neúspěšných, kteří po propuštění z práce nedovedli najít legální způsob obživy. Některé odsouzené mladistvé také v rámci své kněžské služby doprovázel na smrt.

Byl šokován nepřátelstvím mladíků, které těžko mohl srovnávat s chováním dětí a mladých lidí z rodné Becchi či studentů na gymnáziu v Chieri. Při své praxi poznal, jak zhoubný vliv na mladíky propuštěné z vězení má fakt, že se nemají kam vrátit, protože byli bez rodinného zázemí – buďto své rodiče vůbec nepoznali, nebo se jich rodiče po jejich odsouzení zřekli. (Kuchař, 2003, str. 134 – 135)

Uvědomil si, že nejdůležitější je předcházet tomu, aby se chlapci do vězení dostali. Tak vznikla myšlenka prevence. Chtěl otevřít středisko, ve kterém by chlapci bez rodin našli domov a přátele. Mělo to být místo, kde by mladý člověk našel domov, přátelství a radost.

S prvními opuštěnými hochy se Jan Bosco začínal scházet nejprve o nedělích, kdy pro ně a postupně i s nimi vytvářel svou aktivní výchovnou přítomností výchovné prostředí, které nazýval *oratoři*.

Za nějaký čas koupil starou budovu ve čtvrti Valdocco, kde po úpravách začali někteří chlapci také bydlet. Na počátku své činnosti Jan Bosco poskytoval ubytování také mladistvým, kteří byli propuštěni z vězení. Ti jej ale zpočátku několikrát okradli a zmizeli. Hlavní klientelou byli především mladíci z venkova, kteří přicházeli do města za obživou, osiřelí chlapci, ti, o něž se rodiče nestarali, a také mladí tuláci.

Bosco viděl, že chlapcům chybí hlavně rodinné zázemí, že jsou nevzdělaní a nekvalifikovaní, že nemají orientaci v hodnotách, včetně náboženských, a že jim scházejí dobří přátelé. Proto svou oratoř koncipoval jako *domov*, ve kterém mladí prožívají přijetí do rodinného společenství, *školu*, která jim dává kvalifikaci, *farnost*, která vede k náboženským hodnotám, a *hřiště*, kde se chlapci v radosti a přátelství setkávají. (Kuchař, 2003, str. 133)

Svou výchovnou zkušenost později označil a popsal jako *preventivní systém*. Aby jeho zásady přetrvaly i po jeho smrti, založil nejprve Společnost sv. Františka Saleského (1859) a dále Institut Dcer Panny Marie Pomocnice (1872) a Salesiánské spolupracovnice (1876).

Jan Bosco zemřel v Turíně 31. ledna 1888. Kanonizován byl papežem Piem XI. o Velikonočních roku 1934. 24. ledna 1989 ho papež Jan Pavel II. prohlásil za otce a učitele mládeže.

1.2 Jakou mají salesiáni souvislost se sociální pedagogikou?

Don Bosco patřil k průkopníkům sociální pedagogiky. Salesiáni se vždy zajímali o to, jak soudobá mládež tráví svůj volný čas. Zdá se, že v dnešní době, kdy mládež utíká k nicnedělání, k partám, nebo naopak k obrazovce televize či počítače, mají salesiáni se svým osobním přístupem a se snahou zaplnit aktivně a plnohodnotně volný čas mladých lidí co říci. Tyto snahy však nejsou záležitostí posledních let, řekněme porevoluční doby. Kořeny zájmu o to, co mládež ve svém volném čase dělá, sahají hluboko do středověku, salesiáni ho pouze oživil, zmodernizovali a přizpůsobili potřebám dneška.

Z hlediska sociální pedagogiky je tedy salesiánská pedagogika pedagogikou volného času. Ta je zaměřena na výchovné a vzdělávací prostředky, napomáhající autonomnímu a smysluplnému využívání volného času dětí, mládeže i dospělých. Dále motivuje k hodnotným zájmům, uspokojuje a kultivuje lidské potřeby, rozvíjí schopnosti a upevňuje morální vlastnosti. Snaží se naopak vyhnout jakékoli manipulaci, která zbavuje volný čas jeho zásadního znaku, svobodného využívání. (Průcha, 1995, str. 152 – 153)

Salesiáni podle vzoru svého zakladatele uplatňují preventivní výchovný systém – pravidla nejprve vysvětlí svým klientům a ti jsou pak vedeni a usměrňováni asistentem, který nekontroluje a nedohlíží, ale žije s klienty jejich život, mluví s nimi o jejich problémech a při tom se snaží svými postoji a názory dávat kladný příklad. (Podrobně o salesiánském preventivním systému píše Pomikálek, 2002, str. 45 – 53) Osobnost asistenta je velmi důležitá – musí být blízký mentalitě klientů, spoluprožívat jejich život, být pozorný k jejich potřebám a přáním, být schopný povzbudit a vést dialog, snažit se o rozvoj pozitivních zážitků, navazovat s nimi osobní vztahy. Asistent by také měl mít přirozenou autoritu.

1.3 Základní pojmy salesiánské pedagogiky

Oratoř – pojem vzniklý už v 16. století, kdy se sv. Filip Neri začal zajímat o římskou mládež – poznal, že největším nepřítelem mladých lidí je dlouhá chvíle; program jeho oratoria tehdy tvořilo především náboženské vyučování (např. různá vyprávění z církevních dějin a životů světců), otázky, diskuse, hudba a zpěv, hry, modlitba a různé náboženské pobožnosti. (Pomikálek, 2002, str. 7) To inspirovalo řadu italských kněží, největší odezvu však našla oratoř Jana Boska, fungující vlastně od roku 1841, kdy se Bosco v Turíně začal starat o prvního chlapce. Důležitější než náboženská situace byla pro Boska identita chlapce, jeho zázemí, hledal něco, co mají společného. To je jedním z důležitých prvků salesiánského přístupu k mladým lidem – nejprve se tázat, kdo je ten člověk, který přede mnou stojí, co má rád, co umí, teprve pak se zaměřovat na náboženské otázky. Prvními členy oratoře byli chudí a opuštění chlapci a i dnes můžeme mezi návštěvníky salesiánských center najít děti ze sociálně slabých rodin a děti, na které rodiče nemají čas. Program oratoře má tedy i v dnešní době své místo v péči o volný čas mladých lidí. Boskův typ oratoře se udržel právě proto, že se neomezoval na náboženskou katechezi, ale zahrnoval účast na životě a problémech návštěvníků oratoře, nebyl jen náhodným setkáváním, ale trvalejším a pravidelným stýkáním se, soužitím, byl postaven na osobním kontaktu nejen s vedoucím oratoře, ale s ostatními mladými a důležitý byl především v tom, že se neomezoval na členy farnosti, ale byl otevřen všem. V oratoři vládl přátelský duch. To, že někteří původně nevěřící návštěvníci oratoře konvertovali, nebylo jejím hlavním cílem. Naopak zcela plánovaně byly oratoře absolutně apolitické. Boskovo pojetí oratoře přetrvalo dodnes a musíme uznat, že ve své době bylo nesmírně moderní, proto kromě příznivců našlo i řadu odpůrců.

Oratoř tedy stála na počátku salesiánského díla. Druhým momentem bylo ustanovení kongregace – Společnosti Františka Saleského. Z laiků a kněží, jimž Bosco důvěřoval, vytvořil společnost, jíž dal jasná pravidla, aby jeho dílo mohlo pokračovat i bez něj, po jeho smrti. K definitivnímu schválení kongregace došlo v roce 1874.

Salesiánská střediska u nás fungovala ještě před druhou světovou válkou (více v kapitole o historii salesiánů u nás), pro tuto práci je ale nejdůležitější jejich fungování po roce 1989. V naší zemi mělo trojí podobu: farní správa se salesiánským střediskem v jednom objektu; salesiánské středisko s farní správou navzájem lokálně oddělené; salesiánské středisko bez farní duchovní správy. Salesiánská střediska postupně získávala právní subjektivitu a vystu-

povala tak jako samostatné subjekty, časem byla přijímána do sítě školských zařízení. Do oratoří začaly chodit převážně děti do 15 let. Salesiáni je dokázali nadchnout zejména pro sport a spontánní zábavu, o náboženskou stránku přestal být zájem. Proto téměř všude, kam přišli mladší salesiáni, začaly vznikat oratoře v zúženém smyslu – jako nabídka času a prostoru pro víceméně spontánní aktivity dětí. Protože k účasti na různých aktivitách oratoře se vyžadovala jen minimální pravidla, což vyhovovalo dětem s nejrůznějšími výchovnými problémy, začalo postupně do oratoře přicházet více dětí hůře socializovatelných a nevěřících. Změna klientely vedla k tomu, že se aktivity oratoře začaly chápat více jako sociální prevence.

Mluvíme-li o oratoři a o středisku, nejedná se o totožné pojmy. Oratoř je výchovným prostředím, které je otevřeno pro mladé. Má umožňovat skupinám i jednotlivcům rozvíjení vlastních zájmů. Aktivity provozované během oratoře mají vést ke správnému využívání volného času a nemají postrádat výchovný cíl. Nabídka oratoře je uzpůsobena tak, aby především zaujala mládež z disharmonického rodinného prostředí, která je v materiálním a duchovním ohrožení nebo na okraji společnosti. Hlavním úkolem oratoře je umožnit mladým lidem rozvíjet smysluplné zájmy a správně využívat volný čas. Rovněž je místem výchovy k mravním hodnotám a také pro mnohé prostředím prvního setkání s náboženstvím, s věřícími. Oproti tomu je salesiánské středisko prostředím určeným mládeži, zachovává si povahu oratoře, ale dává přednost skupinovým vztahům a usnadňuje osobní setkávání a činnost formační a apoštolátní má převažovat nad činností zábavnou. Navazuje na oratoř, je jejím pokračováním. Od roku 1991 se u nás používá pojem *Salesiánské středisko mládeže*, aby se zdůraznilo, že se jedná o projekt, který spoluvytváří a buduje sama mládež spolu se salesiány. (Pomikálek, 2002, str. 32)

Aby některá činnost mohla být považována za salesiánskou, musí mít pastorační cíl, musí sloužit mládeži (především té, která to nejvíce potřebuje) a musí mít stejného ducha, jakým se vyznačovala činnost dona Boska v jeho valdocké oratoři. Co si pod tím představit? Slovy dona Boska byla valdocká oratoř „*pro chlapce otevřeným domovem, farností zprostředkující evangelium, školou připravující na život a hřištěm, kde potkávali přátele a dobře se bavili*“. (Pomikálek, 2002, str. 35)

Salesiánská komunita kolem sebe vytváří výchovně-pastoračního společenství, to je charakterizováno třemi pojmy:

- výchova – protože pomáhá, aby se mladý člověk rozvíjel ve všech aspektech – kulturních, společenských i profesních;
- pastorece – protože vede mladé lidi k setkání s náboženstvím;
- společenství – protože salesiánská komunita do rodinného prostředí zapojuje mládež i dospělé, rodiče i vychovatele, laiky s různým stupněm odpovědnosti. (Pomikálek, 2002, str. 38)

K základním výchovně-pastoračním principům těchto středisek patří:

- otevřenost – salesiánská střediska jsou přístupná všem mladým lidem, kteří v něm chtějí trávit svůj volný čas, může do nich přijít kdokoli bez ohledu na své smýšlení a postoj vůči církvi, nejzákladnější podmínkou je ochota prožívat zde své volné chvíle s ostatními, chtít se s druhými spřátelit, respektovat společný program a stanovená pravidla;
- každodenní provoz – mladí lidé mají mít možnost přicházet denně a vždy má být k dispozici někdo, kdo by se jim mohl věnovat;
- osobní přístup a ovzduší domova – každý je přijímán s osobním zájmem, není přijímán institucí, ale lidmi, nestačí zjistit, jak se kdo jmenuje a o co má ve středisku zájem, důležité je postupně navazovat přátelský vztah, vybudovat vzájemnou důvěru a zajímat se o každodenní radosti a problémy i celkovou situaci přicházející mládeže;
- pestrá nabídka – protože zájmy a potřeby mladých lidí jsou různorodé, musí jim odpovídat i nabídka střediska;
- preventivní systém a asistence – salesiánská výchova je založena na motivaci vztahem, ne na příkazech a zákazech, zaměstnanec či dobrovolník sám motivuje mladé lidi k činnosti a zábavě, čímž předchází nežádoucím iniciativám, je přítomen uprostřed každé skupiny mládeže jako jejich přítel a ačkoliv má odpovědnost za průběh dané činnosti, chce být přítelem mladých, s nimiž pracuje, povzbuzuje k dané aktivitě a pokud je to možné, účastní se jí, jeho úkolem je animovat skupinu, ne být pouze pedagogickým dozorem;
- evangelizace – vychovatel zvláště svým životem z víry vytváří prostředí otevřeného dialogu, nabídky evangelia a jeho hodnot.

Důležité je zejména to, salesiánský výchovný styl nabízí dostatečně podnětné výchovné prostředí, které je pro dítě a mladého člověka srozumitelné.

1.4 Další aktivity související se sociální pedagogikou

Salesiáni se neomezují jen na činnost ve střediscích, jak už bylo naznačeno výše. V České republice patří mezi nejvýznamnější aktivity zřízení odborné školy pro výchovu a vzdělávání sociálních pracovníků a založení vlastního nakladatelství.

Salesiánská provincie Praha je zřizovatelem Vyšší odborné sociálně pedagogické a teologické školy JABOK (název je zkratkou jmen dvou pedagogů: Jan Bosco a Jan Amos Komenský), byla založena r. 1992 a založením této školy navázali salesiáni na tradici neveřejného vzdělávání v době totality ve formě tzv. malé teologie. Jabok si klade za cíl připravovat vychovatele a pracovníky v sociální oblasti, eventuálně v církevní pastoraci, a to přednostně pro práci s postiženou, narušenou nebo ohroženou mládeží. Je to katolická škola, ovšem ekumenicky otevřená pro všechny lidi, kteří přijímají její program, bez ohledu na jejich církevní příslušnost či nepřislušnost. Poskytuje odborné vzdělání v oblasti sociální pedagogiky a sociální práce a v oblasti teologie a filozofie. (Váňová, Kaplánek, 2002, str. 26)

Salesiáni se starají i o šíření pedagogické literatury. Už v březnu 1990 bylo zřízeno nakladatelství Portál, které se během své existence stalo uznávaným v oboru odborné i populárně naučné literatury. Vydává na praxi orientované metodické příručky i náročnější studijní literatura z oblasti pedagogiky, speciální pedagogiky, psychologie i sociologie, podněty pro výchovu v rodině a pro volnočasové aktivity. Programem tohoto nakladatelství je pomáhat všem, kdo usilují o moderní výchovu, napomáhající harmonickému vývoji člověka, zajímají se o jeho duchovní a světský život. (Váňová, Kaplánek, 2002, str. 26)

2 HISTORIE SALESIÁNŮ U NÁS

Tato kapitola vychází z publikace o historii salesiánů u nás - knihy Marie Rút Křížkové *Knihy víry, naděje a lásky*, dále z knihy o Štěpánu Trochtovi od Jana Kučery *Vyznavač a mučedník Štěpán Trochta* a z rozhovorů s vedoucími středisek, kteří zabrousili do naší nedávné minulosti.

2.1 Počátky salesiánského hnutí u nás

Myšlenky dona Boska se v našich zemích začaly šířit ještě před jeho smrtí (zemřel 1888). Největší zásluhu tom má dcera Františka Palackého Marie Riegrová se svou dcerou, které jako první českou veřejnost seznámily s působením a myšlenkami tohoto italského kněze, protože znaly francouzskou verzi salesiánského věstníku a jinou salesiánskou literaturu. Ještě za Boskova života vycházejí dva jeho stručné životopisy s výzvou, aby i čeští muži byli schopni starat se o opuštěné mladé lidi jako on.

V roce 1886 se s donem Boskem osobně setkal vicerektor českobudějovického kněžského semináře P. Václav Petr, aby se s ním poradil o zakládání kongregace bratří Nejsvětější svátosti.

Prvním českým salesiánem se po určitých životních peripetiích stal P. Ignác Stuchlý (1869 – 1953) – věčné sliby složil v roce 1896 v Itálii, v roce 1901 se stal knězem, působil pak dlouho v Gorici a v Lublani.

2.2 Salesiánská činnost za první republiky

O salesiánském díle se v Čechách znovu začalo mluvit až po 1. světové válce. Zájem o ně se projevil současně v Čechách i na Moravě – v Čechách vycházel z okruhu Sdružení katolické mládeže, na Moravě od dr. Augustina Štancla. Protože u nás ještě žádný salesiánský ústav nefungoval, museli první čeští zájemci (byl mezi nimi i pozdější litoměřický biskup Štěpán Trochta) o vstup k salesiánům odcházet do Itálie. Tam byli k českým salesiánům přiděleni don Ignác Stuchlý a don Josef Šiška, povoláný z Palestiny.

Uvažovalo se už o založení salesiánského díla v Čechách, přicházely nabídky z Českých Budějovic, Ostravy, Přerova, Fryštáku. Za pomoci sbírek z Československa, od amerických rodáků a s přispěním olomouckého arcibiskupství byl v srpnu 1927 otevřen první salesián-

ský ústav u nás, ve Fryštáku. Jeho ředitelem se stal don Ignác Stuchlý, jehož jméno dnes tento ústav nese. Oficiálně byl otevřen na slavnost Panny Marie Pomocnice 3. června 1928. Přesunula se tam většina českých chlapců z Itálie. První rok žilo ve Fryštáku 52 chlapců.

Druhým salesiánským ústavem u nás byl ústav v Ostravě, o jehož otevření se jednalo od počátku 30. let 20. století. Majitelem ústavu se stal nově ustanovený Spolek salesiánských pracovníků v ČSR, protože Společnost salesiánská nebyla tehdy v Československu ještě právně uznána (k tomu došlo 24. ledna 1936).¹ Popularizaci salesiánského díla a propagaci nových ústavů výrazně přispěla kanonizace Dona Boska z 1. dubna 1934.

Dohlížením nad stavbou v Ostravě byl pověřen Štěpán Trochta. Základní kámen byl položen 17. června 1934. Ředitelem střediska se stal Ignác Stuchlý, kterého ve Fryštáku nahradil Josef Lepařík. V hornickém velkoměstě – narozdíl od venkovského Fryštáku – museli salesiáni začít především s budováním oratoře, místa, kde mohla mládež ohrožená životem na ulici najít možnost rozvinout své schopnosti a nadání. Salesiáni otevřeli hernu, budovali hřiště, hráli divadlo, zvali do kaple, ale nenutili k její návštěvě. Postupně se do činnosti oratoře zapojovali i rodiče, které přitáhly k salesiánům jejich děti. Výhodou byla i absence politické angažovanosti salesiánů a jejich rovnostářský přístup ke každému bez rozdílu vyznání. Koncem roku 1935 byla také zahájena stavba kostela svatého Josefa, protože kapacita kaple přestávala stačit, nový kostel byl postaven za méně než dva roky a slavnostně vysvěcen 8. prosince 1937.

Souběžně se připravovala stavba ústavu v Praze, kterou řídil opět Štěpán Trochta. 8. prosince 1934 došlo v Praze – Kobylisích k posvěcení základního kamene kostela svaté Terezičky, u kterého mělo vyrůst další salesiánské středisko. Kobylisy byly tehdy ovšem periferií Prahy a donu Trochtovi se podařilo získat piaristický kostel Svatého Kříže přímo v centru hlavního města, aby také sloužil salesiánským zájmům.

Naopak neúspěchem skončila mise českých salesiánů mezi německy mluvícím obyvatelstvem. Jen krátce fungovalo středisko v Podmoklech u Děčína, také kvůli růstu národnostního napětí skončilo v letech 1936 – 1937 (založeno 1934).

¹ To po listopadu 1989 komplikovalo vrácení majetku do salesiánských rukou.

Na druhou stranu se salesiánům podařilo zřídit v Československu vlastní teologické studium, aby čeští salesiáni nemuseli studovat bohosloví v zahraničí (nejčastěji studovali v Lublani, Turíně nebo Římě). Noví bohoslovci našli útočiště v Ostravě. Změna politické situace v roce 1938 je ovšem donutila opustit republiku a z bezpečnostních důvodů pokračovat ve studiích za hranicemi.

2.3 Druhá republika a protektorát

Období druhé republiky ještě umožnilo zahájit salesiánské dílo v Brně – Žabovřeskách, ještě 4 dny po vyhlášení protektorátu se v ostravském kostele svatého Josefa světily zvony, ale napjatá atmosféra už byla znát – došlo k rozdělení státu, a tudíž i k formálnímu rozdělení salesiánského díla na českou a slovenskou část. Salesiáni ovšem pokračovali v práci i po vypuknutí 2. světové války 1. září 1939. V prosinci 1939 byla posvěcena činnost brněnské oratoře, fungující prozatím v dřevěné hale, a došlo k posvěcení základního kamene salesiánského ústavu v Pardubicích – salesiáni se tam ujali stavby kostela pod podmínkou, že nejprve bude zbudován ústav a pak kostel. V Praze došlo k rozšíření ústavu, protože jeho kapacita přestávala stačit. V Ořechově u Uherského Hradiště byl vybudován nový noviciát a salesiáni tak pevně zakotvili na bohatém a štedrém Slovácku. V roce 1940 bylo při brněnské oratoři budováno divadlo, válka se ovšem začala ozývat čím dál hlasitěji a začala křížit salesiánské plány.

V únoru 1942 bylo rozhodnuto, že ostravský salesiánský ústav Don Bosko bude zabrán pro účely nemocnice a bude v něm zřízeno tuberkulózní oddělení. Salesiánská činnost mohla pokračovat jen při kostele svatého Josefa a v několika přilehlých místnostech, ostatní se odstěhovali do Fryštáku.

Pravý teror zakusili salesiáni – tak jako zbytek národa – po atentátu na Heydricha v květnu 1942. Salesiánská střediska byla podrobena prohlídkám, Štěpán Trochta byl zatčen gestapem a po výsleších v Petschkově paláci internován v koncentračních táborech Mauthausen a Dachau. Přestože se tím zpomalila stavba nových ústavů, salesiáni stále pracovali s mládeží a do noviciátu nastupovali další mladí muži.

V roce 1943 byl nacisty zabrán fryštácký salesiánský ústav – měli v něm být ubytováni mladí lidé z vybombardovaných německých měst. Část chlapců se přemístila do Brna, část do

Ořechova, část zůstala na faře ve Fryštáku, část odešla na Českomoravskou vysočinu, další si v beskydských Hodoňovicích postavili provizorní dům s kaplí a dvorem.

O rok později, v roce 1944, byli v ohrožení salesiáni z Ořechova – jejich dům měl být vyklizen pro německou mládež z Luhačovic, ale zachránil je rozbor vody, která se Němcům zdála nevhodná. V Pardubicích zůstala salesiánům pouze kaple, ostatní prostory byly zabaveny Němci, problémy byly ve všech městech – velitelství SS chtělo zabrat i ústav v Kobylicích, ale salesiánské dílo přesto pokračovalo i za okupace.

V roce 1945 postupovala od východu fronta, ve Fryštáku se ubytovali maďarští vojáci, ale brzy ústav opustili, ušetřeny zůstaly ústavy v Ostravě, Hodoňovicích i v Ořechově, chlapci z Brna ovšem museli hledat úkryt na Vysočině, okolí brněnského ústavu bylo bombardováno, ale ústav vyšel z posledních dnů války bez úhony, zkáze unikly i Kobylice, ležící stranou od epicentra pražského povstání. Nejradošnější událostí byl ovšem návrat Štěpána Trochty z koncentračního tábora.

2.4 První poválečné roky

Po osvobození došlo k ustálení rozmístění jednotlivých skupin salesiánů a jejich studentů: nábor a formaci nových povolání měl na starosti Fryšták, studenti filozofie sídlili prozatím v Ořechově, než získali nové prostory v Přestavkách u Přerova, noviciát sídlil v Hodoňovicích a studenti teologie prozatím v Mníšku pod Brdy, definitivně se měli usídlit v klášteře Osek u Duchcova, sirotkům postiženým válečnými událostmi byl vyhrazen domov v Pardubicích, ostravský domov byl nově určen učňům. Rozrůstala se střediska v Brně i v Praze, která se připravovala na novou pozici centra salesiánského díla u nás a která navíc získala církevní osamostatnění – salesiánům byla svěřena kobylická farnost.

V roce 1946 došlo k ustanovení sdružení bývalých chovanců salesiánských ústavů. Salesiáni se také stali poradci po válce velmi rozšířeného hnutí Junák. V lednu 1947 se podařilo obnovit vydávání Salesiánského věstníku, který za války zastavili Němci. V listopadu 1947 byl ve svých dvaadvaceti letech don Štěpán Trochta jmenován litoměřickým biskupem. V jeho diecézi byl také nově otevřen ústav pro pozdní kněžská povolání v Ústí nad Labem – Trmicích.

Slibně rozvíjející se dílo zastavil komunistický puč v únoru 1948. Salesiáni byli vždy kongregací apolitickou, nikdy neměli politické cíle, přesto je politické události po „Vítězném únoru“ dostihly.

2.5 Vláda jedné strany

Příprava na likvidaci mužských řádů začala na podzim 1949, v lednu 1950 byl schválen návrh na internaci řeholníků v koncentračních kláštřech, už v březnu 1950 se konal první vykonstruovaný proces s představiteli nejvýznamnějších mužských řeholí u nás a hned v dubnu byla ve dvou etapách provedena deportace více než dvou tisíc řeholníků do koncentračních míst. Internace řeholnic byla hůře proveditelná, neboť více než dvě třetiny pracovaly ve zdravotnictví a sociálních ústavech. Zároveň byla zahájena důsledná izolace biskupů, kteří byli drženi ve svých rezidencích.

Salesiánské školy postihlo zestátnění školství. V té době bylo v české části Československa 12 salesiánských domů a v nich žilo 261 salesiánů. Ne všichni byli na svobodě – někteří z nich byli zatčeni a souzeni ve vykonstruovaných procesech, mezi nimi i biskup Štěpán Trochta. Podle statistik bylo v letech 1948 – 1989 odsouzeno a uvězněno 47 salesiánů, byli odsouzeni celkem na 244 let a ve skutečnosti si odpykali 170 let. Většina z nich včetně biskupa Trochty se týkala amnestie z roku 1960, po propuštění z vězení se začali stýkat především ve velkých městech.

Ostatní řeholníci byli pod stálým policejním dohledem, postupně byli nuceně propouštěni do civilu nebo ti mladí, kteří ještě neabsolvovali povinnou vojenskou službu, odváděni k oddílům PTP, někteří odcházeli do farností, ale všichni byli záměrně oddělováni od svých představených, aby byla narušena jednota hnutí. I přesto se dařilo v omezené formě udržet činnost oratoře v Ostravě a pořádání prázdninových táborů až do roku 1955. Na ostatních centrech se neblaze projevil vliv rozptýlení salesiánů a nepřítomnost představených. Někteří salesiáni pracovali v 50. a 60. letech na stavbách přehrad, protože tam měli alespoň omezenou možnost vést komunitní život.

17. ledna 1953 zemřel v Lukově u Zlína nestor českých salesiánů, don Ignác Stuchlý.

2.6 60. léta a nástup normalizace

Uvolnění přinesla až šedesátá léta, nejprve počáteční amnestií politických vězňů a dále postupným uvolňováním atmosféry ve společnosti. Největší nadějí se stalo Pražské jaro 1968, ale někteří salesiáni se přesto zdráhali vyjít na veřejnost se svými sliby či kněžským svěcením. Přesto však bylo možné sečíst ztráty v salesiánských řadách, protože mnozí považovali nepříznivé politické poměry za znamení, že mají být laiky nebo vést rodinný život, někteří úplně odpadli od víry. Představení, kteří měli uvést seznam členů svých řeholních společenství, uváděli stav z roku 1950, což se později ukázalo jako velmi prozíravé.

20. července 1968 byl plně rehabilitován biskup Štěpán Trochta, 1. září – tedy 10 dní po vpádu vojsk Varšavské smlouvy – byl slavnostně uveden zpět do úřadu, o rok později byl papežen Pavlem VI. jmenován kardinálem „in pectore“.² Generální prokuratura 29. listopadu vydala prohlášení, že zásah proti řeholím v roce 1950 byl nezákonný, ale k obnovení činnosti řádů a k vrácení ukradených majetků se nevyjadřovala.

Salesiáni v době uvolnění, ale ani po opětovném utvrzení poměrů za normalizace nezháleli. Právě od konce 60. let začali organizovat pověstné „chaloupky“, prázdninové akce nejprve pro chlapce, pak i pro dívky, kde měli účastníci kromě zábavy nabýt i určité náboženské vědomosti. Významným organizátorem byl Karel Herbst.³ Díky chaloupkám začali salesiáni také získávat nové spolupracovníky a nové členy, z bezpečnostních důvodů a kvůli častým prohlídkám mělo vše ilegální charakter.

Ačkoli řeholníci nemohli oficiálně studovat teologii v Litoměřicích, mnozí tak s tichým souhlasem představených činili a pak působili jako diecézní kněží, další salesiáni byli tajně svěceni v NDR; ačkoli se nemohli veřejně hlásit k tomu, že jsou salesiáni, začalo se salesiánské dílo i v nepříznivých politických podmínkách znovu rozvíjet. Šlo ovšem o více individualis-

² Kardinál in pectore (lat. v srdci) je ten, komu papež udělil hodnost tajně a zveřejnění aktu ponechal na vhodnější dobu, např. z politických důvodů, aby nebyl jmenovaný vystaven perzekuci. V případě kardinála Trochty papež jmenování nezveřejnil za života kardinála Berana, kterému komunisté nechtěli povolit návrat z Říma do vlasti. Zveřejnění proběhlo v roce 1973 kvůli špatnému zdravotnímu stavu kardinála Trochty (zemřel po vyčerpávajícím pětihodinovém jednání s opilým krajským církevním tajemníkem v dubnu 1974, jeho pohřeb, jehož se účastnil i pozdější papež Jan Pavel II., byl sledován StB).

³ Původně diecézní kněz, který později vstoupil k salesiánům a od dubna 2002 je světícím biskupem pražským. Po kardinálu Trochtovi je druhým českým salesiánem, který byl jmenován biskupem.

tický styl práce, bylo velmi málo možností vyzkoušet si týmovou práci a už vůbec nešlo vést pravidelný společný život.

Režimu byl nejvíce trnem v oku kostel Svatého Kříže v Praze a kostel svatého Josefa v Ostravě, protože v nich přetrvávala salesiánská tradice, a tak byl druhý z nich v roce 1973 odsvěcen a předán armádě (z kostela byla tělocvična a sklady).

Na druhou stranu se dařilo získávat spolupracovníky mezi laiky, v rámci Sdružení salesiánských spolupracovníků. To byli lidé žijící mimo řeholi, ochotní jakkoli pomáhat a připojit se k salesiánskému dílu. U nás to byly především manželské páry nebo bývalí chovanci salesiánských ústavů, případně salesiáni, kteří v 50. letech odešli z řehole a založili rodiny. Podíleli se na animaci společenství rodin, přípravě na svátost manželství, výuce náboženství, organizování chaloupek.

Na konci 70. let začaly také fungovat Dcery Panny Marie Pomocnice (FMA), sesterská větev salesiánského hnutí, která měla pro salesiánské myšlenky získávat ženy a dívky.

Dařilo se vyjíždět do zahraničí, alespoň do spřátelené, socialistické ciziny, nejvíce do Polska, NDR a Jugoslávie a navazovat kontakty s tamními komunitami. Teprve těsně před sametovou revolucí se podařilo obnovit osobní kontakty s představenými v Itálii.

V průběhu 70. i 80. let byli salesiáni i jejich spolupracovníci stále sledováni státní bezpečností, mimo jiné z důvodu, že podle ní „byla tato společnost založena s posláním odvracet dělnickou mládež od marxismu“. (Křížková, 1996, str. 165)

2.7 Salesiáni po listopadu 1989

Svobodného a neomezovaného plnění svých povinností se salesiáni mohli opět ujmout až po sametové revoluci v listopadu 1989. Potýkali se ovšem s nedostatkem prostor – salesiánské ústavy byly zabráný nebo za totality zlikvidovány. Ačkoli bylo stanoveno, že řeholním společenstvím budou budovy vráceny, měli salesiáni problémy, protože vlastnili pouze domy ve Fryštáku, Mníšku a Pardubicích, ostatní byly pod budovány pod hlavičkou jiných společností. Právní cestou získali ústavy v Ostravě a Praze – Kobylisích. Po sametové revoluci se střediska musela potýkat mimo jiné s problémy restituce. Ředitel pražského střediska Antonín Nevola o tom říká: „Ministerstvo školství tady umístilo školu pro děti s vadami řeči a ta škola tady byla až do roku 1994, to znamená, že když jsme začátkem 90. roku v restituci ten objekt dostali zpátky, ta škola tady ještě ze zákona mohla být 10 let, ale po čtyřech le-

tech se podařilo našim právníkům najít náhradní prostory tady nedaleko v Bohnicích a ta škola teda na přelomu roku 1994 – 1995 byla přemístěna a od toho ledna 1995 jsme celý objekt měli zpátky k dispozici. Začal se postupně rekonstruovat do dnešní podoby. To středisko se v té podobě, v jaké se nachází dnes, samozřejmě po tom 90. roku se nenacházelo. Začínalo fungovat, protože tady nebyly prostory, dvakrát týdně ve středu a v neděli. Do roku 1995 fungovalo bez právní subjektivity a od roku 1995 bylo salesiánskou provincií zřízeno Salesiánské středisko mládeže coby církevně-právní subjekt s tím, že okolí střediska bylo převážně ateistické.“

Nejdůležitější bylo zahájit činnost oratoří a zajistit formaci nových spolubratří. Činnost se rozjížděla i v místech, kde předtím salesiáni nepůsobili, například v Plzni či Českých Budějovicích, v Hranicích na Moravě, v Šumperku a v Jeseníku, v Jaroměřicích nad Rokytnou či v Moravských Budějovicích, pro nedostatek diecézních kněží byly mnohdy salesiánům svěřovány farnosti, například největší moravská farnost Zlín (na Moravě působil ve farnostech víc salesiánů než v Čechách). V Brně se začalo se stavbou nového kostela Panny Marie Pomocnice křesťanů, kromě toho začali salesiáni působit na sídlišti v Líšni a u sv. Augustýna. V Praze získali salesiáni budovu Klicperova – dnes Salesiánského divadla.

Kromě vlastní pastorační činnosti patří k salesiánským podnikům ještě založení nakladatelství Portál (viz výše), tiskárny Adalbert (zanikla 1996), Jaboku – Vyšší sociálně pedagogické a teologické školy (viz výše) a podíl na zřízení Středního odborného učiliště stavebního ve Vřesovicích na Prostějovsku.

Po letech nuceného odloučení se salesiáni v nových podmínkách mimo jiné také museli znovu naučit žít v řeholní komunitě.

Nová doba, změna režimu a změna způsobu života před ně postavila i jiné úkoly. Něco z nich nastiňuje Pavel Kuchař: „V Ostravě byla velmi dobrá snaha, když tam začínal pracovat Otec Jaroslav Němec v 90. letech a on spojil – tak jako Don Bosco – využití volného času a katecheze a vedl kluky ke svátostem na víkendových akcích. Potom ta práce začala mít veliký rozsah a nepodařilo se udržet toho ducha, ztratila se tam dimenze duchovnosti, ale teď se k ní zase vrací současný ředitel P. Jirka Čaha. Hledaly se cesty, samozřejmě se pořád hledaly cesty, ale práce toho Jaroslava byla úspěšná tím, že uměl pracovat s malou skupinkou a vytvářel klima výborné pro růst hodnot víry. Pak když se z toho stala masová záležitost, tak se nepodařilo udržet hodnoty víry v širokém měřítku.“ Charakterizuje tak

obecný odklon od víry, který po sametové revoluci nastal. V první etapě po revoluci se sice k víře a náboženství hlásila řada lidí, málo z nich ale byli praktikující věřící a salesiáni museli hledat nové cesty v práci s mládeží. O nich se ještě zmíním v praktické části své práce.

3 OBECNĚ O DOBROVOLNICTVÍ

Jiří Tošner a Olga Sozanská, autoři knihy *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*, nazývají v této práci dobrovolníky vzletně „obyčejnými lidmi, kteří dělají neobyčejné věci“ nebo také „neobyčejnými lidmi, kteří dělají obyčejné věci“. (Tošner, Sozanská, 2002, str. 9) Podle nich není „dobrovolnictví obětí, ale přirozený projev občanské zralosti. Přináší konkrétní pomoc tomu, kdo ji potřebuje, ale zároveň poskytuje dobrovolníkovi pocit smysluplnosti, je zdrojem nových zkušeností a dovedností a obohacením v mezilidských vztazích.“ (Tošner, Sozanská, 2002, str. 18)

Tato definice mě na první přečtení zaujala díky slovům o projevu občanské zralosti. Z různých salesiánských dokumentů vím, že výchova dobrého občana je jedním z cílů salesiánské výchovy, využívání práce dobrovolníků je tedy jedním z prostředků, jak toho salesiáni chtějí dosáhnout. Dále mě tato definice ovlivnila při sestavování dotazníku pro dobrovolníky ze salesiánských středisek – ptal jsem se mimo jiné, co je k práci přivedlo, co je motivuje k práci ve středisku, zda cítí obohacení, zda je naopak něco neuspokojuje, co je na této činnosti nejtěžší.

3.1 Historie dobrovolnictví ve světě

Dobrovolnictví není projevem moderní doby, odnepaměti pomáhali ti šťastnější těm méně šťastným, kteří pomoc z jakéhokoli důvodu potřebovali. Solidarita je základem lidské existence ve společnosti i základem náboženských věrouk.

Dobrovolnictví tedy není ničím novým, ale v posledních letech dochází k jeho organizování a zefektivňování, protože jedině efektivní pomoc je pomoc účinná. Ve světě už dobrovolnictví nabylo takového rozsahu, že vznikl i nový obor, management dobrovolnictví.

Největší rozmach organizovaného dobrovolnictví nastal v posledních třiceti letech, jednak v rámci různých spolků, jednak církevních organizací, nejde ovšem jen o činnost na místní či národní úrovni, ale také o mezinárodní programy.

Mezi země s dlouhou a silnou dobrovolnickou tradicí patří zejména USA a Velká Británie, kde je dobrovolnictví přirozenou součástí života. K zemím, kde je dobrovolnictví nejvíce kontrolováno státem a kde se omezuje na práci ve sportu, kultuře a při rekreačních aktivi-

tách, je například Francie se silnou centralizovanou vládou, která ponechává velmi málo prostoru občanským iniciativám.

K nejznámějším dobrovolnickým organizacím patří samozřejmě Červený kříž a Červený půlměsíc či Greenpeace, na celosvětovém fungování se v posledních letech nejvíce podílí IAVE (International Association for Volunteer Effort, Mezinárodní asociace pro dobrovolnické úsilí, založena 1970). V Evropě funguje program Evropské dobrovolné služby, z podnětu OSN vznikl Dobrovolnický program OSN, dobrovolníky z pětadvaceti zemí Evropy a Severní Ameriky sdružuje VOLONTEUROPE a dobrovolníky z bývalého socialistického bloku VOLUNTEERNET. (Tošner, Sozanská, 2002, str. 24 – 29)

3.2 Dobrovolnictví v České republice

Spolková činnost a s ní spojená dobročinnost kvete v českých zemích od 19. století, kdy začíná fungovat spolkový život. Po vzniku samostatného Československa se dobrovolné organizace rozrůstají, působí jako soukromé, obecní, náboženské či národnostní organizace.

Dvě po sobě jdoucí totality násilně přerušily činnost všech takových organizací, vše bylo podřízeno politické kontrole. Nový nárůst takových organizací můžeme tedy zaznamenat až po sametové revoluci, kdy vznikají tisíce neziskových organizací, které stavějí na lidské ochotě pomáhat druhým.

Povědomí o dobrovolnictví se sice zlepšuje, ale oproti světu je zapojení našich spoluobčanů do těchto činností na velice nízké úrovni. Stále ještě nemůžeme dobrovolnictví u nás nazvat něčím samozřejmým. (Tošner, Sozanská, 2002, str. 29 – 31)

3.3 Kdo je dobrovolník?

Dle Tošnera a Sozanské je dobrovolník „člověk, který bez nároku na finanční odměnu poskytuje svůj čas, svoji energii, vědomosti a dovednosti ve prospěch ostatních lidí či společnosti.“ (Tošner, Sozanská, 2002, str. 35) Dobrovolná pomoc je samozřejmá, spontánní, nečeká na odměnu ani vděk. Dobrovolná pomoc nemůže být nikomu nařízena ani vnucena, ztratila by tak samozřejmě charakter dobrovolnosti.

Dobrovolníci působí mezi ochránci životního prostředí, v humanitárních organizacích, v organizacích na ochranu lidských práv, v sociální a zdravotní oblasti, v kultuře, ve sportu, ve vzdělávání, a to jak v rámci své vlasti, tak v zahraničí.

Pokud jde o časové vymezení dobrovolnické služby, jde o jednorázové zapojení, o dlouhodobou pomoc poskytovanou pravidelně a opakovaně a o dobrovolnou službu třeba i na několik let, obvykle mimo svoji zemi.

Co motivuje člověka k dobrovolnické činnosti? Podle Tošnera a Sozanské jsou to jednak konvence (dobrovolníci jsou vedeni morálním imperativem, svým náboženským přesvědčením, dělají to proto, že se to sluší a patří), dále jde o reciproční motivaci (člověk hledá v dobrovolnické práci i něco, co obohacuje jeho samého, kombinuje svoje dobro s prospěchem druhým) a také o nerozvinutou motivaci (přesvědčení o správnosti v tuto činnost, v její smysluplnost, důvěra v organizaci zaštiťující tuto činnost). (Tošner, Sozanská, 2002, str. 47) Jejich dělení motivace mne také inspirovalo při sestavování dotazníku.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 ÚVOD DO PRAKTICKÉ ČÁSTI

Jak už jsem se zmiňoval v úvodu, náplní práce je vyzkoumat, proč v dnešní době, kdy média, zevlování či návykové látky pohlcují volný čas mládeže, existují salesiánská střediska a lidé, kteří se snaží pomoci mladým lidem a ukázat jim, jak správně trávit a využívat svůj volný čas, jednak pomocí vybavení a zázemím v jednotlivých střediscích, které je na velmi dobré úrovni, jednak pomocí dobrovolníků, kteří se ve svém volném čase věnují mládeži (organizují a vedou kroužky, hrají hry, doučují, pořádají pro ně výlety atd.) natolik, že mnohdy obětují celý svůj volný čas a snaží se do jisté míry nahradit některé rodiče, kteří se dětem a mladým lidem příliš nevěnují a netráví s nimi tolik volného času, kolik děti chtějí.

Výzkum se snažím řešit kvantitativně, ale využívám i metod kvalitativního výzkumu, konkrétně individuálních rozhovorů s vedoucími pracovníky středisek, jejichž znalosti a zkušenosti pomohly rozšířit informace získané z jiných zdrojů. Pokud jde o výzkum kvantitativní, použil jsem dotazníky pro srovnání dobrovolníků (v případě Prahy pracovníků).

Prvním úkolem je získat o daných střediscích co největší počet přesných informací, které charakterizují provoz klubu, financování, spolupráci s jinými odbory atd. Proto jsem využil i metodu kvalitativního výzkumu, a to individuální rozhovor s vedoucími středisek. Vedoucí jsem navštívil osobně v jednotlivých střediscích. Na předem dohodnuté schůzce jsem si jednotlivé rozhovory nahrával na elektronický diktafon se schválením vedoucího, že nahrávka bude sloužit výhradně pro účely bakalářské práce. Přepis rozhovorů jsem provedl podle knihy Jana Hendla *Kvalitativní výzkum*. (Hendl, 2005, str. 208) Kromě současných vedoucích středisek (Praha – Antonín Nevola, Ostrava – Jiří Caha, Zlín – Petr Kopřiva) jsem kontaktoval také bývalého ředitele ostravského střediska Pavla Kuchaře a z Prahy Michaelu Láníkovou, vedoucí projektu Oratoř. Informace z těchto rozhovorů jsou doplněny údaji z oficiálních webových stránek těchto středisek a z výročních zpráv či přehledů (viz přílohy).

U kvantitativního výzkumu jsem potřeboval získat co nejvíce relevantních informací o dobrovolnicích (pracovnících), jednak o nich jako o lidech – zajímalo mě pohlaví, věk, vzdělání, rodinné zázemí, jednak o jejich názorech, jejich motivaci, co je dovedlo k dobrovolnictví (práci), co je na práci uspokojuje, nebo zda se potýkají s těžkostmi. Jako nejpřínosnější se jevila možnost dotazníku. Dotazníky byly rozeslány vedoucím klubů v elektronické formě, ti je elektronicky rozeslali po síti na emailové adresy jednotlivých dobrovolníků.

V případě, že k internetu neměl některý z dobrovolníků přístup, byl dotazník vytištěn a předán dotazovanému do vlastních rukou. Šlo o nejrychlejší a nejefektivnější formu komunikace s ostravským a pražským střediskem.

Dotazníky celkem vyplnilo 36 lidí, a to po 12 z každého střediska, jelikož v Praze to byl maximální počet.

4.1 Srovnání středisek

4.1.1 Tabulka 1

Středisko	Ostrava	Praha	Zlín
1. Rok vzniku	1934	1936	1998
2. Právní subjektivita	Školská právnická osoba	Obecně prospěšná společnost	Občanské sdružení
3. Financování	Dotace MŠMT (69%), granty Magistrátu města Ostravy, nadace, příjmy od účastníků akcí, dary	Dotace MŠMT, granty, nadace, pronájem prostor, výnos z průkazek, Česká asociace streetwork, Městská část Praha – Kobylisy, odbor prevence kriminality, Magistrát hlavního města Prahy	MPSV (4%), MŠMT (3%), Magistrát města Zlína (23%), Zlínský kraj (10%), granty, pronájem prostor, účastnické poplatky, dary, sponzoři.
4. Struktura	Oratoř (=nízkoprahový klub); kroužky (počítačový, lezecký, výtvarný, řezbářský, muzikoterapie); doučování	Oratoř (=volnočasové zařízení); horolezecká stěna, klub Vrtule (=nízkoprahový klub, v České asociaci streetwork)	Oratoř (=nízkoprahový klub); kroužky (zpěv pro děti, keramický, kouzelnický, výtvarný, středověký (chlapci), modelářský, kytara, dramaticko – pohybový, malá kopaná, tenis, volejbal)
5. Propagace	Výroční zpráva, www stránky, letáky, věcné propagační materiály (trička,	Letáky celku i jednotlivých sekcí, www stránky, festival na zakončení školního roku	Den otevřených dveří, Bambiriáda, Festival Pod věží, www stránky, nealkodiskotéky,

	tužky)		magazín Život farnosti, Magazín města Zlína, nástěnky
6. Spolupráce s jinými organizacemi	Biskupské gymnasium, Salesiánské středisko Teplice, Domov Don Bosco Ostrava, Studio Teplava Ostrava, o.s. Servitus Praha, SHM Praha, Biskupství ostravsko – opavské, základní školy, veřejná zpráva a samospráva	Okolní školy, Česká asociace streetwork, SHM, pedagogicko – psychologická poradna,	Výbor kriminality sociálně patologických jevů a prevence kriminality, Výbor pro nestátní a neziskové organizace při zastupitelstvu Zlínského kraje, sdružení Spektrum, Městská policie Zlín, Taneční škola Domino, Církevní základní škola

Komentář k tabulce 1:

Ad 1. Salesiánské středisko v Ostravě je druhým salesiánským ústavem na území bývalého Československa (první je Dům Ignáce Stuchlého ve Fryštáku z roku 1928). Následovalo budování pražského ústavu – oba přežily druhou světovou válku, nikoli však čtyřicetiletou komunistickou diktaturu, takže svou činnost obnovily až po listopadové revoluci roce v 1990.

Zlínské středisko je nejnovější z těchto tří a jedno z nejmodernějších v celé republice, salesiáni sice ve Zlíně působili i za totality (nemohli samozřejmě vystupovat veřejně) a středisko ve formě oratoře fungovalo od roku 1994 i při kostele Filipa a Jakuba (souviselo se založením Církevní základní školy), ale nová budova, v níž dnes středisko sídlí, je součástí kostela Panny Marie Pomocnice křesťanů na Jižních Svazích, největším zlínském sídlišti, kam se provoz střediska přesunul v říjnu 1998. S výstavbou nového komplexu kostela a střediska se začalo v roce 2000. Jistou dobu fungovalo středisko na dvou místech – u Filipa a Jakuba zaměřeno spíše na školní děti, na Jižních Svazích na mládež ze sídliště.

Ad 2. V roce 1996 vzniklo občanské sdružení Salesiánské kluby mládeže, toto sdružení má sídlo v Praze – Kobylisích, je neziskovou organizací a mateřskou organizací jednotlivých salesiánských klubů, jejichž cílem je účastnit se na výchově, formaci a celkovém rozvoji dětí a mládeže v salesiánském duchu. Členem sdružení se může stát každá fyzická osoba bez rozdílu pohlaví, věku a vyznání, politického a sociálního zařazení, národnosti, rasy a státní příslušnosti. Rozlišují se dva stupně členství (členství činné a běžné) a pět forem členství (účastníci programů, dobrovolní pracovníci, vedoucí skupin, odborní poradci a členové orgánu sdružení, právnická osoba).

Většina středisek začala postupně splňovat kritéria pro zařazení do sítě školských zařízení (Praha a Zlín v této síti jako jedny z mála středisek a na rozdíl od Ostravy nejsou). Financování provozu středisek je největším motivem, kvůli kterému střediska usilují o zařazení do této sítě. Rozdíl ve financích poskytnutých ministerstvem těm střediskům, která jsou v síti školských zařízení (viz Ostrava 69% prostředků na provoz), a těm, která v síti nejsou (viz Zlín 3% prostředků na provoz), je opravdu markantní.

Od začátku roku 2001, vzhledem k transformaci veřejné správy, začal ekonomicky zabezpečovat církevní školy a školská zařízení zvláštní odbor zřízený na MŠMT. (Pomikálek, 2002, str. 24) V Ostravě například dotace představují až 69% veškerých příjmů střediska. Pražské středisko si zase zakládá na členství v České asociaci streetwork.⁴

Ad 3. Otázka financování úzce souvisí s otázkou č. 2 o právní subjektivitě, už výše bylo nastíněno, že jedním ze zdrojů financí je MŠMT, ostatní peníze získávají střediska z různých grantů a nadací, finanční situace je tedy každoročně nejistá a neumožňuje vedoucím pracovníkům plánovat příliš dopředu. Za všechny to shrnul Petr Kopřiva: „Je to (finan-

⁴ Streetwork = terénní sociální práce; Česká asociace streetwork je organizace sdružující nízkoprahový sociální služby, jejím hlavním cílem je zvyšování kvality práce v této oblasti, proto napomáhá komunikaci svých členů, propaguje oblast oblast nízkoprahových sociálních služeb, vytváří definice a standardy, stanovuje měřítka kvality, definuje využívání supervize, vytváří akreditační a evaluační systémy, vykonává publikační činnost, pořádá vzdělávací a výcvikové programy, konference, semináře a setkání pracovníků; jedná se o se nevládní neziskovou organizaci, která nemá vlastní placený aparát, řídicím orgánem je výkonný výbor v čele s předsedou.

cování – pozn. autora) závislé na grantech, velmi výrazně, to je z jedné strany negativní – ta nejistota, těžko se v tomto prostředí vytváří dlouhodobé trvalé pracovní poměry, profesionalizace je tady nemožná, protože každý rok nevíme, budou peníze nebo nebudou? A další otázka, kolik jich bude? (...) A žádný grant nezaplatí prostě provoz, který tu je. Vždycky se musí postarat základní struktura: město, kraj, stát. Za státní politiky, jaká tu je, je daňový význam sponzorství potlačen oproti tomu státnímu molochu státních grantů, stát si vybere daně od lidí a podniků a sám je přerozděluje a dává státní granty. Kdyby tady byla normální společnost, tak stát nechá nějaké procento daňovým poplatníkům, kam sami chtějí dávat peníze, a potom roste význam sponzorství, toho, kdo dá část svých daní na toto zařízení, pak to zařízení roste obrovsky.“ Antonín Nevola z Prahy přizvukuje: „Samozřejmě můžeme různé plány, plány závisí na lidech, kteří jsou k dispozici pro tu práci a souvisí s prostory a hlavně s penězi. No a jelikož nemáme pravidelný přísun, co se financí týče, žijeme víceméně z grantů. Žádáme granty, něco málo děcka si zaplatí, ale to jsou symbolické poplatky, takže moc uzdu fantazií nepopouštíme.“

Ad 4. Pokud jde o strukturu jednotlivých středisek, základem činnosti je ve všech městech oratoř (vysvětlení pojmu v kapitole o salesiánské pedagogice). Z hlediska sociální pedagogiky se jedná o nízkoprahové kluby.⁵ Salesiánská střediska v Ostravě a Zlíně dále nabízejí kroužky, jejich klientela však není úplně shodná s klientelou oratoře. V Praze navíc nabízejí program Horostěna, podle Michaely Lánkové se jedná o nejuzavřenější komunitu s nejpravidelnější docházkou. V Ostravě navíc funguje program doučování. Jde o společný projekt teplického a ostravského střediska, které mají největší zkušenosti s prací s romskou klientelou. Funguje od roku 2005 a je financován Evropskou unií. Jedná se o individuální práci učitele a doučovaného a ačkoli práce střediska závisí na dobrovolnické, tedy neplacené práci, v tomto projektu jsou ti, kteří doučují, placeni. Na doučování docházejí převážně

⁵ Nízkoprahové kluby, odborně nízkoprahová zařízení pro děti a mládež (ve zkratce NZDM), je chráněným místem, kde mohou mladí lidé najít nejen podporu a odbornou pomoc, ale také zábavu a prostor pro vlastní aktivity. Jsou určeny dětem a mládeži, které tráví svůj volný čas touláním na ulici, v partě či jinak neorganizovaně. Jsou v podstatě volnočasovou alternativou k různým zájmovým útvarům kroužkům a jiným organizovaným aktivitám, navíc ale poskytují poradenství a sociální servis. Nabízejí dětem a mládeži aktivní možnost vyžití volného času a poskytují bezpečný prostor pro seberealizaci. Zmírňují tím případná rizika spojená s dospíváním.

děti 1. stupně základních či zvláštních škol. Zapojuje se kolem 50 žáků, z toho 20 žáků dochází pravidelně. Obecným cílem je podpora dětí ve zvládnání školních nároků. Nutná je spolupráce se školou a s rodinou. Činnost zajišťuje zaměstnanec střediska se studenty středních a vysokých škol z řad animátorů. Doučování probíhá v době oratoře, a to 3x týdně. Prioritou má být motivace dětí (učení počítačovou formou, hry, soutěže) a úzký kontakt mezi školou a rodinou dítěte. Důraz je kladen na individuální přístup (1 doučující – 1 dítě). Víkendových akcí využívají k zážitkové formě učení. (podle Výroční zprávy za rok 2005) V Praze naopak kroužky pod hlavičkou střediska nefungují.

Ad 5. Nejpřístupnější formou elektronické prezentace jsou www stránky. Všechna střediska mají vlastní webové stránky (jejich adresy jsou uvedeny i v seznamu literatury), mají ovšem různou úroveň. Za nejhůře zpracované považují ostravské stránky – přinášely málo informací, byly nepřehlednější než jiné, v Ostravě už ovšem pracují na jejich aktualizaci.

Tištěná forma slouží spíše k propagaci jednotlivých akcí, pořádaných střediskem, ať už jde o letáky či zprávy v tisku.

Pokud jde o jiné formy propagace, za nejtransparentnější pro veřejnost považuje Petr Kopřiva nealkodiskotéky, konané od roku 1996: „Zveme sem teenagery, uděláme diskotéku přísně bez alkoholu a bez drog a kouření alespoň vytěsňujeme pryč, mimo areál. Je to pochopitelný cíl, bavit se bez té 'gořalky', čili to je akce, kterou se můžeme chlubit.“ Nealkodiskotéky trvají od roku 1996 (tehdy ještě v Kulturním domě Lesanka na Lesní čtvrti), výhodou je, že personál je k dispozici nejen pro obsluhu, ale i pro popovídání, mládež je ušetřena alkoholu, drog, násilí. Na pořádání těchto akcí spolupracují salesiáni s Městskou policií Zlín.

Velkou popularitu si získávají také festivaly – ať už v Praze na ukončení školního roku, nebo zlínský hudební Festival Pod věží, které přitahují i ty, kdo se střediskem běžně do kontaktu nepřijdou.

Ad 6. Bez spolupráce s ostatními organizacemi si salesiáni nedovedou svou existenci představit. Musí spolupracovat s orgány státní správy, na nichž jsou částečně finančně závislí, dále se školskými zařízeními, která jim „dodávají“ klienty, a také s organizacemi podobného zaměření, tedy s těmi, která se věnují dětem a mládeži a která se snaží o prevenci kriminality v této věkové skupině.

4.1.2 Tabulka 2

Střediska	Ostrava	Praha	Zlín
1. Provozní doba	Pondělí – pátek od 13.30 do 17.00	Oratoř: Pondělí – pátek od 14.00 do 18.00 Stěna: Pondělí – čtvrtek od 16.00 do 19.00, pátek od 14.00 do 18.00 (pro klienty střediska), pondělí – čtvrtek od 19.00 do 20.00 (pro veřejnost, placeno) Vrtule: Pondělí – čtvrtek od 14.00 do 20.00, v pátek jednorázové akce	Úterý – pátek od 14.30 do 18.00 (pro žáky ZŠ); úterý – pátek od 14.30 do 18.00, středa – čtvrtek od 16.00 do 20.00 (pro mládež)
2. Prostory	Nealko bar, víceúčelový sál, učebna, herna, zpěvárna, knihovna, výtvarka, PC učebna, kancelář pro zaměstnance a dobrovolníky, dvůr s hřištěm	Hřiště s umělým povrchem, skate hřiště s překážkami, hokejbalové hřiště, herna, malé kluziště, pískoviště, houpačky, horolezecká stěna, posilovna, klub Vrtule	Prostory klubu (herna, sál, nealko bar), zázkladna pro dobrovolníky, hřiště na fotbal, kurty
3. Vybavení	Lezecká stěna, stolní fotbal, kulečník, sálová kopaná, florbal, brusle, tenis, nohejbal, šipky, výtvarné aktivity, stolní hry, PC, klavír	Lezecká stěna, rampy pro skateboard a kolečkové brusle, internet, vnitřní vybavení jako Ostrava	Podobné jako u ostatních středisek, postrádá horolezeckou stěnu

Komentář k tabulce 2:

Ad 1. Střediska v Praze i v Ostravě začínala s omezenou otvírací dobou, dnes fungují každý všední den, zlínské středisko je zavřeno v pondělí a jako jediné rozlišuje otvírací dobu pro žáky ZŠ a pro starší mládež.

Ad 2. Pokud jde o prostory jednotlivých středisek, v nejrušnějším prostředí se nachází ostravské středisko, nejvíc totiž doplatilo na komunistický zábor majetku. Pozemky, které patřily středisku před 2. světovou válkou, se do rukou salesiánů po revoluci už nevrátily, protože je za totality zastavěli jinou zástavbou. Nejmodernější je naopak středisko ve Zlíně, jde o novou, moderní budovu. Ačkoli stojí na největším zlínském sídlišti, jde o relativně klidné místo s krásným výhledem do údolí města. Jejich nealko bar je nevýdělečná činnost, prodejní ceny jsou stejné jako nákupní.

Ad 3. Nejvýraznějším rozdílem mezi středisky, co se týče vybavení, je absence horolezecké stěny ve Zlíně. Praha má oproti zbylým dvěma střediskům hřiště s rampami pro skateboard a kolečkové brusle a vlastní hudební klub, který mimo jiné funguje jako zkušebna začínajících kapel. Ostravská PC učebna souvisí s programem doučování romské mládeže a školních dětí.

4.1.3 Tabulka 3

Střediska	Ostrava	Praha	Zlín
1. Klientela	Děti a mládež romského etnika, převážně z Ostravy-Vítkovic; děti a mládež, které se z důvodů sociálních, finančních a výchovných nedaří zapojit do mimoškolních aktivit v jiných zařízeních, věřící děti a mládeži z místního kostela a Biskupského gymnázia, 3 – 25 let	Klub: mládež 13 - 22 let Oratoř: už od 9 let Horostěna: v posilovně starší uzavřenější skupina, na horostěně i menší děti	Rodiče, děti předškolního věku, teenageři
2. Pravidelné akce	Výuka náboženství na gymnáziu, schola, prázdninové tábory	Prázdninové tábory, akce pro animátory	Nealkodiskotéky, pravidelné výlety (jednak pro děti, jednak pro mládež), prázdninové tábory, Festival Pod věží
3. Jednorázové akce	Workshopy v oratoři	Sportovní turnaje pro neorg. mládež, jednodenní tematické výlety, dětský den; ve Vrtuli koncerty, hip hop party, filmové projekce, turnaje	Účast na turnajích

Komentář k tabulce 3:

Ad 1. Do střediska v Ostravě docházejí i velmi malé děti – podle slov vedoucího oratoře Maxmiliána Dřímala doprovázejí své starší sourozence nebo dokonce rodiče (souvisí to s větší soudržností romských rodin).

V Praze se klientela jednotlivých zařízení liší. Mluví o tom Michaela Lánková: „Co se týče klubu, hlavní klientelou jsou děcka od 13 – 18 let a do klubu chodí převážně děti, nechci říkat problémovější, ale spíš takové, které si hodně řeší problémy, co se řeší v pubertě, to znamená přijmutí sebe sama, postavení v partě. Teď tam hodně chodí zdá se ucelená parta, ale ono se to tak prolíná, že se pohádají někdo s někým a pak se dávají do kupy, ale je to v podstatě jeden velký celek, v kterém existuje hierarchie, různé postavení, různé problémy, které se prolínají. Jednu dobu tam chodili a teď se vrátili brejkaři, ale ti se tu minimálně půl roku neukázali a teď sem začali chodit znova a teď asi tak čtvrt roku se tady objevilo docela dost romských děcek. To je teda klub. Ti klubáci jsou tak specifičtí, že jejich životním stylem je „zevling“, spíš sedí a kecají a nic moc se jim nechce a teď je docela chytnul fotbal, ale to spíše u kluků, a oni si spíš tak povídají a důležitější je pro ně být spolu než něco dělat. Je hrozně těžké je k něčemu motivovat, aby dělali. V oratoři, tam je to trochu jiné, tam je ta věková kategorie trochu nižší. Myslím si, že nejčastější klientelou jsou děti asi tak od devíti, desíti do čtrnácti, patnácti, těch je tam asi nejvíce. Jsou to převážně kluci, protože nabídka odpovídá více klukům než holčákům, i když holky sem chodí taky, a jsou to spíš děti, které ještě chtějí něco. Spíš to spojují s tím zahrát si fotbal nebo že zde uvidí nějaké své kamarády. Takže to je oratoř. Ti jsou takoví tvárnější, chtějí něco dělat, jsou líp motivovaní, to je podle mě i tím věkem, ono se velmi často stává, že klientela v klubu je bývalou klientelou oratoře. Vyrostli a už je to tam nebavilo. Teď do oratoře začali chodit Romové. Jinak v klubu průkazky mít nemusí, díky tomu, že je to nízkoprahový klub, takže tam se žádná evidence nedělá, průkazky platí na oratoř a na stěnu. A stěna je tak nejuzavřenější, tam je spíš rodinné prostředí, tam ta klientela je taky dvojitá, jednak děcka spíš už skoro starší na posilování kolem 20 let, že si tam jdou zaposilovat, a pak jsou na lezení a tam jsou rozdělení na Táta houba, Máma houba, mají horohouby jako kroužek a podhouby jako ty nejmenší děti, tam je hodně rodinné, takže se tam s nimi dělá systematickou činnost.“

Zlínský ředitel Petr Kopřiva ví, že nejdůležitějšími klienty střediska jsou mladí lidé, kteří se mají naučit využívat volný čas. Do budoucna se chce na tyto klienty ještě více zaměřit. Říká:

„Loni byl velký důraz na to, abychom tady zakotvili a zakořenili aktivity pro rodiče s dětmi do 6 let, čili abychom pokryli co nejširší spektrum života, včetně aktivit pro dospělé. Ale aktuální je udržet to, aby prioritou zařízení byla práce pro teenagery, abychom se nenechali strhnout velkým úspěchem aktivit pro dospělé nebo aktivit pro rodiče s dětmi, protože cílem je uchovat si poslání a naplňovat cíle sdružení. Toto bych viděl jako bezprostřední úkol, protože to hodně láká roztáhnout se, šířit tu náruč, udělat mnohem víc práce.“ Jednu polovinu teenagerovské klientely tvoří mladí lidé z věřících rodin, kteří sice mají pevné zázemí, ale řeší problémy dospívání, druhou polovinu představují děti z nevěřících rodin, většinou ekonomicky slabších, kterým vyhovuje bezplatný provoz střediska a bezpečnost prostředí (včetně dodržování určitých pravidel).

4.1.4 Tabulka 4

Střediska	Ostrava	Praha	Zlín
1. Přítomnost sociálního pracovníka	Ne	Zaměstnanci na plný i částečný úvazek	Byli, hledá se nový soc. pracovník
2. Další vzdělávání pracovníků	4 x ročně víkendové programy pro animátory	Pracovníci mají soc. ped. vzdělání – rozšiřující kurzy	Vzdělávací kurzy pro dobrovolníky

Komentář k tabulce 4:

Ad 1. V Ostravě plánují přijetí sociálního pracovníka během letošního roku. Totéž platí pro zlínské středisko. Obě tato střediska fungují nejvíce na bázi dobrovolnické činnosti (mají samozřejmě kmenové zaměstnance z řad salesiánů) a pořádají kurzy pro dobrovolníky a animátory. V Praze je tomu jinak – souvisí to částečně i se spoluprací s VOŠ JABOK, ko-bylíské středisko zaměstnává pracovníky na plný úvazek (zaměstnanecký poměr) i na částečný úvazek formou dohody o provedení práce, nedá se tedy mluvit o dobrovolnické činnosti; jak uvádějí pracovníci fungující v Praze, práce v oratoři je například podmínkou ubytování na salesiánské koleji. Nevýhodou toho, že v Praze funguje více lidí na částečný úvazek, je to, že nedokážou tak proniknout do vztahů mezi dětmi, které do oratoře přicházejí. Jak říká Antonín Nevola: „V tom je třeba těžká ta přímá práce, navazování vztahů, takže já bych preferoval pro ty svoje tři programy (oratoř, stěna, Vrtule – pozn. autora), které jsou pode mnou, míň lidí na větší úvazek. Ale to je zase finanční záležitost.“

Ad 2. Pražské středisko sice zaměstnává vystudované sociální pracovníky, snaží se však o jejich další rozvoj. Absolvují různé kurzy, které souvisejí s jejich činností ve středisku. Navíc plánovali i jakési společné samovzdělávání, jak říká Michaela Láníková: „Letos jsme plánovali mít jednou za dva měsíce večer vzdělávání, které je spíše interního charakteru, vždycky by si někdo z nás něco připravil a pak to předával jiným, ale to jsme měli zatím jednou, to se nedaří, spíše časově, protože jak máme pořád porady a ostatní jak studují, tak fakt se ten čas hledá špatně.“

4.1.5 Tabulka 5

Střediska	Ostrava	Praha	Zlín
1. Typický rys střediska	Převážně romská klientela, se staršími sourozenci chodí i malé děti, program doučování	Klub Vrtule, Salesiánské divadlo, absence kroužků, nejvíc ateistů mezi návštěvníky, člen České asociace streetwork, největší vazby na JABOK	Největší sepětí s farností, nealkodiskotéky, menší nabídka kroužků

Komentář k tabulce 5:

Ad 1. Převážně romská klientela ostravského střediska souvisí jednak s lokalitou, kde se středisko nachází, jednak s tím, že Romové „bílé“ spoluobčany ze střediska vytlačili. Jak říká bývalý ředitel střediska Pavel Kuchař: „Středisko se rozšiřovalo, expandovalo, potom se tam ale natáhla děcka z Vítkovic, ta romská děcka a ti bílí byli vytlačeni, oni je ti Romáci vytlačili, třeba hrál se ping-pong, někdo do někoho dloubnul a dal mu najevo, že ´my jsme tady páni´, to mi potom říkal jeden kluk už jako dospělý muž, že byli vytlačeni, on říkal ´já jsem tady pracoval v takovém nadšení, já nejsem věřící, ale vím, že to byla dobrá práce, dobré dílo, já jsem tady pracoval, pomáhal jsem tady rok a teďka tady nemůžu být, protože jsou tady samí...´a dodal tvrdý výraz o Romech. Takže taková hořkost, že byli vytlačeni. Mnozí chtěli pomáhat, ale setkali se s mentalitou romskou, která je jiná, tím pádem se naráželo, byla zklamání různá, různí odcházeli.“ Na druhou stranu ovšem Romy obhájí: „Samozřejmě stopa střediska v komunitě Romů je velice silná, z kluků, kteří prošli tím střediskem, mi jeden říkal ´víš, já tam budu vodit svoje děti´, protože oni si velice dobře uvědomují, co to pro ně znamená, že tam měli svůj prostor, kde mohli být sami a nikdo je nerušil, protože oni ti Romové prožili ohrožení, protože to mi právě říkal ten Pišta, on tam chodil jako malý kluk a teď studuje sociální pedagogiku v Brně, a on říkal, že nikdy nevěděl, když vyšel z baráku, kdo ho přepadne. A s touto mentalitou oni žijí. Čili oni když si tam vytvoří prostor pro sebe a nikoho tam nechťejí pustit, tak to je důsledek tady této mentality, že chtějí mít svůj prostor.“

V Praze se sice romská klientela částečně vyskytuje, ovšem v mnohem menší míře, a jak říká Antonín Nevola, nepřizpůsobují jim svoji nabídku.

Pokud jde o Zlín a menší nabídku kroužků, vysvětluje to v rozhovoru vedoucí zlínského střediska Petr Kopřiva: „Dám dva příklady, dvě místa, kde jsem působil: Pardubice a Zlín. Na těch místech je fungující obrovský Dům dětí a mládeže. Tady je to Astra obhospodařující celý údolí pěti pracovišti, stovkami zájmových kroužků a není tady nejmenší problém o jakoukoliv sportovní aktivitu od ledního hokeje po squash, fotbal, od šachu až po jezdeckví, všecko mají děcka k dispozici, tak ta péče o zájmovou činnost je tady rozvinutá do té míry, že je naprosto zbytečné tady zavádět další Dům dětí a mládeže a tlačit to do té pedagogické činnosti práce. To samé bylo v Pardubicích. Naproti tomu bych dal do protikladu Plzeň a Brno – Žabovřesky, kde v celých čtvrtích, čítajících daleko větší osazenstvo obyvatelstva než je třeba Zlín, vůbec nebyl Dům dětí a mládeže. To znamená, že když tam začala nabídka zájmové činnosti, byl okamžitě velký zájem. V Brně – Žabovřeskách během pár let chodí 1500 dětí do kroužku. Proč? Protože tam široko daleko v celé čtvrti – v podstatě v centru Brna – byl jediný Dům dětí a mládeže, to byla nouze obyvatelstva, což vedlo k tomu a tam je naprosto v pořádku, že salesiáni šli tam v tom místě do tohoto stylu práce. Kdežto tady ve Zlíně by to byla největší hloupost. Proč? Vedle rozvinutého systému, vedle naprosto precizně pokryté zájmové činnosti to nemělo smysl, tak proto se nešlo na prvním místě pedagogickou stránkou, ale na prvním místě sociální, protože tady to sídliště netrápilo nepokrytí zájmové činnosti, ale nepokrytí volným časem. Děti znuděné, neschopné pravidelně chodit na zájmovou činnost. Velká koncentrace obyvatelstva na malém místě – návrší, kterému se říká Jižní Svahy. Tak proto ta volba toho směru šla jednoznačně tímto směrem.“

Sepětí s farností je největší ve Zlíně, komentuje to i Antonín Nevola z pražského střediska: „Jak jsem měl možnost trošinku toho Zlína se dotknout, tak tam je v užším sepětí farnost se střediskem, tady to máme opravdu dva samostatně fungující subjekty, protože i z hlediska velikosti střediska i velikosti farnosti, ono se to velice těžko propojuje a tady je to dáno ještě historicky, kdy ta farnost fungovala za totality a salesiáni se sem vrátili po 90. roku a farníci měli nějaké představy, co by salesiáni měli dělat. A salesiáni rozjeli středisko, kterému ti farníci nerozuměli. Takoví ti aktivní mladí byli zapojeni ve skautu, tak do toho střediska nějak moc nezačali chodit, a tak středisko šlo svojí cestou. Samozřejmě tam byly tendence nás neustále konfrontovat, proč děláme s těmi dětmi, s kterými děláme, jinými slovy převážně s nevěřícími, že bychom se měli víc věnovat věřícím, a já říkám, že pro to je

prostor v rámci farnosti, pokud myslíte nějakou katechezi nebo nějaké vzdělávání a svátostné pastorační a tyhle záležitosti a tohle středisko máme nastavené opravdu pro všechny, jestli ty věřící děti se tam necítí dobře nebo očekávají něco jiného, tak já to středisko nebudu měnit, protože jsem tady především pro ty, kteří se toulají po ulicích, jejichž životním stylem je 'zevling', kteří nevědí co s časem, a těmhle chceme dát nějakou nabídku. O ty farní nebo o ty věřící je z velké části postaráno, co se týká náplně volného času.“ Ve Zlíně je salesiánský kostel Panny Marie Pomocnice zároveň sídlem nové farnosti, která se letos oddělila od farnosti Filipa a Jakuba.

4.1.6 Dílčí závěr

Tabulka 1 přináší informace o formální stránce salesiánských středisek (rok vzniku, právní subjektivita, struktura, propagace, spolupráce s jinými organizacemi).

Pokud jde o rok vzniku, blízká jsou si střediska v Ostravě a Praze z 30. let 20. století, moderní je středisko zlínské z přelomu tisíciletí, ale co se týče kontinuity činnosti salesiánů, ta byla komunistickou diktaturou porušena ve všech místech stejně a ačkoli pokračovala v omezené míře ve všech třech městech, po sametové revoluci stáli znovu všichni na startovní čáře a museli se svým způsobem vyrovnat s novými problémy, které před ně porevoluční situace postavila, ať šlo o majetkové spory nebo o ateizaci společnosti.

Právní subjektivita středisek souvisí s otázkou financování. Ostravské středisko je jako jediné v síti školských zařízení, z toho také plyne vysoký podíl dotací z MŠMT. Oproti tomu pražské i zlínské středisko spoléhají nejvíce na státní správu a na granty. U všech středisek platí, že poplatky účastníků – například za průkazky klubu – jsou minimální částí příjmů těchto středisek.

Struktura středisek je podobná v tom, že se všude setkáme s nízkoprahovým zařízením, ať už se mu říká klub či oratoř. Odpovídá to poslání salesiánů vycházet vstříc všem bez rozdílu vyznání a sociálního postavení. Řídí se tak slovy svého zakladatele: „Rád bych vás požádal, abyste se měli navzájem rádi a abyste nikoho nepodceňovali. Berte mezi sebe každého bez výjimky.“ (Váňová, Kaplánek, 2002, str. 28) Odlišnost panuje v nabídce kroužků. V Praze například v nabídce střediska nejsou, zajišťuje je jiný subjekt. Ve Zlíně je jejich okruh omezený kvůli bohaté nabídce Domu dětí a mládeže, v Ostravě zase navštěvují kroužky z velké části úplně jiní lidé než klienti oratoře (což jsou v převážné většině Romové). Ostrava je ojedinělá projektem doučování, který opět souvisí s romskou klientelou oratoře.

Každé středisko pojímá propagaci po svém, zlínské středisko má například špatnou zkušenost s letáky, kdežto pražské středisko je běžně využívá, zlínské středisko spoléhá nejvíce na osobní kontakt, na otevření střediska směrem k veřejnosti. Ať ovšem spoléhá kterékoli středisko na jakýkoli způsob propagace, ve všech střediscích vždy platí, že nejlepšími propagátory jsou spokojení klienti, kteří přivedou své kamarády a upozorní své známé.

Ve všech střediscích také najdeme napojení na církevní školství – ve Zlíně na základní, v Ostravě na střední a v Praze na vysoké. Ve všech městech je samozřejmě nutná spoluprá-

ce s místní samosprávou a s organizacemi, které mají podobné zaměření. Výjimečné je členství pražského klubu Vrtule v České asociaci streetwork.

Tabulka 2 nabízí přehled prostor a vybavení jednotlivých středisek a dokládá dobu, v níž jsou tyto prostory dostupné veřejnosti. Zatímco vybavení středisek je s malými výjimkami podobné, ve větší míře se liší přítomností horostěny v Praze a Ostravě, provozní doba středisek je různá. Na Zlíně je specifické jednak to, že v pondělí není středisko přístupné, jednak to, že diferencuje otevírací dobu pro žáky ZŠ. Pražské středisko má různou otevírací dobu pro své tři programy, ostravské středisko má provozní dobu jednotnou každý všední den v týdnu.

Tabulka 3 dokládá, co střediska nabízejí v rámci jednorázových i pravidelných akcí a komu je jejich nabídka určena. Všichni vedoucí se shodují na tom, že nejdůležitějšími klienty jsou dospívající mladí lidé, nabídka středisek však není omezena pouze na ně. Takřka rodinnou klientelu má středisko ve Zlíně, nabízející aktivity i pro děti do 6 let a jejich rodiče (například klub pro maminky na mateřské dovolené), do střediska v Ostravě zase romští návštěvníci přivádějí své velmi malé sourozence či svoje děti. Takto rodinné prostředí v Praze nabízí jedině skupina kolem horostěny.

Tabulka 4 hodnotí odbornou úroveň středisek, nejprve z hlediska přítomnosti sociálního pracovníka či sociálního pedagoga. Pouze pražské středisko zaměstnává na plný či částečný úvazek vystudované sociální pedagogy, ale jak již bylo několikrát zmíněno, souvisí to s úzkými vazbami střediska na JABOK. V Ostravě i ve Zlíně se o přijetí sociálního pedagoga uvažuje v tomto kalendářním roce, obě střediska se však věnují vzdělávání svých dobrovolníků, jednak prostřednictvím kurzů pro dobrovolníky, jednak formou víkendových programů pro animátory.

Poslední, pátá tabulka ukazuje typické rysy jednotlivých středisek tak, jak je vnímají jejich vedoucí. Ač je každé středisko něčím specifické, mohu i z vlastní zkušenosti dosvědčit, že pro všechny je shodné salesiánské nadšení a touha plnit co nejlépe odkaz svého zakladatele v jakýchkoli podmínkách.

4.2 Charakteristika dobrovolníků

4.2.1 Tabulka 1

Dobrovolníci		Ostrava	Praha	Zlín
Otázka 1	Počet dotázaných	12	12	12
	muži	5	9	5
	ženy	7	3	7
Otázka 2	Věk			
	15 - 20 let	7	2	6
	21 - 25 let	5	3	4
	26 a více let	0	7	2
Otázka 3	Vzdělání			
	základní	3	0	4
	vyučen	0	2	0
	střední s maturitou	4	0	3
	student VŠ nebo VOŠ	4	4	4
	VŠ	1	6	1
Otázka 4	1. zkušenost se salesiány			
	0 - 10 let	10	3	5
	11 - 20 let	2	7	5
	20 a více let	0	2	2
Otázka 5	Práce ve středisku (kdy začali s prací)			
	14 - 20 let	11	5	10

	21 - 25 let	0	1	1
	26 a více let	1	3+3 zam.	1
Otázka 6	Délka práce ve středisku			
	0 - 5 let	8	7	10
	6 a více let	4	2+3 zam.	2

Komentář k tabulce 1:

Ad 1. Na dotazník odpovědělo v každém středisku 12 lidí, v Ostravě 5 mužů a 7 žen, v Praze 9 mužů a 3 ženy a ve Zlíně (stejně jako v Ostravě) 5 mužů a 7 žen.

Ad 2. Zatímco v Ostravě a ve Zlíně jsou nejčastěji dobrovolníky adolescenti do 20 let, v Praze je tomu jinak – souvisí to s tím, že v Ostravě a ve Zlíně opravdu funguje dobrovolnictví, kdežto v Praze díky vazbám na JABOK a salesiánskou kolej jde o zaměstnance na plný či částečný úvazek, kteří jsou logicky starší (jde většinou o studenty či absolventy JABOKu).

Ad 3. S předchozím bodem také souvisí vzdělání dobrovolníků/pracovníků v jednotlivých střediscích. Zatímco počet studentů VŠ nebo VOŠ je stejný, počtem absolventů VŠ vede jasně Praha, díky už několikrát zmiňované vazbě na JABOK.

Ad 4. Nejvíce dotazovaných se se salesiány nebo s informacemi o nich setkalo do svých deseti let – platí to v Ostravě i ve Zlíně, kde přece jen jde o religioznější oblasti. V Praze převládá ateismus a i zaměstnanci střediska jsou toho dokladem, většina z nich se se salesiánskými myšlenkami potkala až mezi 11. a 20. rokem, pravděpodobně to souvisí s jejich studiem JABOKU nebo s pobytem na salesiánské koleji.

Ad 5. Dobrovolníci ponejvíce začínali s dobrovolnou prací mezi 14. a 20. rokem, pokud jde o pražské zaměstnance, je situace opět jiná, ti se k činnosti u salesiánů dostali ve vyšším věku.

Ad 6. Převážná většina dobrovolníků provozuje svou činnost méně než 5 let.

4.2.2 Tabulka 2

Dobrovolníci		Ostrava	Praha	Zlín
Otázka 7	Kdo tě do střediska dovedl?			
	kamarádi	4	3	6
	vlastní iniciativa	2	2	4
	přes farnost	2	2	4
	jinak	5	5	1
Otázka 8	Co tě motivovalo k práci ve středisku?			
	pomoc druhým	4	4	6
	obliba práce s mládeží	7	9	9
	praxe pro budoucí povolání	1	4	0
	něco jiného	3	1	3
Otázka 9	Zkušenost ze střediska jako klient - ANO	6	3	7
Otázka 10	Styk s jinými dobrovolníky - ANO	7	7	8
Otázka 11	Čím tě ta činnost obohacuje?			
	setkání s novými lidmi	8	9	3
	cítím se potřebný	7	2	8
	nový pohled na svět	3	3	6
	...	4	5	3

Komentář k tabulce 2:

Ad 7. Pokud jde o zlínské středisko, 1 člověk, který se dostal k dobrovolnické činnosti jiným způsobem, uvedl, že jej k ní přivedl salesián, nebylo to však prostřednictvím farnosti. V Praze se větší počet lidí, kteří uvedli možnost d, tedy jiným způsobem, dá vysvětlit tím, že práce ve středisku patří k jedné z povinností ubytovaných na salesiánské koleji a spoluprací se školou JABOK. V Ostravě je to obdobné, jen místo JABOKu spolupracují s Biskupským gymnasiem. Někteří dotazovaní uvedli více možností.

Ad 8. Ti, kteří na tuto otázku zadrželi odpověď „jinak“, uváděli tyto možnosti: kreativně se projevovat, možnost seberealizovat se při práci s lidmi, pobyt se správnou partou lidí, možnost sebereflexe a osobního růstu. Někteří dotazovaní uvedli více možností.

Ad 9. Do střediska přicházelo z 12 dobrovolníků nejvíc klientů ve Zlíně, z části je to ovlivněno i největším propojením farnosti a střediska. V Praze souvisí absence docházení do střediska jako klient s tím, že ti, kteří dnes působí ve středisku na dohodu o provedení práce, jsou ubytováni na salesiánské koleji a pocházejí z různých částí České republiky.

Ad 10. Největší poměr styku s dobrovolníky z jiných středisek vykazuje zlínské středisko, ani ostatní však nejsou příliš pozadu, vždy jde alespoň o polovinu dotázaných.

Ad 11. U této otázky dotazovaní ve většině případů uvedli více možností, například vybrali z nabízených odpovědí a ještě dodali vlastní. Jako vlastní odpovědi uváděli nejvíce všestranný rozvoj a stálou potřebu něco se učit, realizaci v práci s mládeží, pocit užitečnosti, možnost nabídnout něco ze sebe, přátele mezi dobrovolníky, rozvoj víry a duchovní stránky, vědomí, že to má smysl, nabírání zkušeností a praxe v práci s mládeží.

Ad 12. V této otázce jsem se ptal, co je pro jednotlivé dotazované nejtěžší a málokdo se shodl ve stejné odpovědi, paleta odpovědí je tedy velmi pestrá. Z odpovědí uvádím tyto: zvládnutí hyperaktivního kluka v kroužku; zvýšit hlas na děcka, když dělají velký nepořádek; přinutit je dělat do školy; překonávat sám sebe, když se člověku do práce nechce; nabýt vědomí, že Bůh je při práci důležitý; seznámení se s nově příchozími, když neví, v jakém prostředí žijí; obava, aby nějakou nevinnou, neopatrnou otázkou nebylo ublíženo; naučit se uvažovat jako současný adolescent; udržet se celý den ve střehu; když je problém v práci, přejít do úsměvu; překonání bariéry v přístupu k dětem; umět správně reagovat na jednotlivá děcka; vystihnout správně jejich potřeby; skloubit dobrovolnictví se školou; být citlivý vůči drobnostem; poznat, že to co dělám, dělám dobře; řešení konfliktních situací; nejtěžší je

vědomí, že jen u velmi malého procenta klientů se tato práce projeví v jejich životě; pochopení romské mentality.

4.2.3 Tabulka 3

Dobrovolníci		Ostrava	Praha	Zlín
Otázka 13	Věřící rodina - ANO	11	4	11
Otázka 14	Věnovali ti v dětství a dospívání rodiče dostatek volného času - ANO	9	9	11
Otázka 15	Postoj rodičů k práci ve středisku			
	aktivně podporují	5	5	5
	souhlasí	3	6	6
	lhostejnost	2	1	1
	nesouhlas	2	0	0
Otázka 16	Způsob trávení volného času - aktivní	12	9	9
Otázka 17	Volný čas strávený ve středisku			
	1 odpoledne	6	2	3
	více času	6	7+3 zam.	9
Otázka 18	Dostupnost střediska			
	blízkost	6	5	11
	delší dojíždění	6	7	1

Komentář k tabulce 3:

Ad 13. Ve zlínském a ostravském středisku nelze prakticky hovořit o ateismu, jen 1 dobrovolník z každého střediska nepochází z věřící rodiny, v případě Zlína ale poslední člen konvertoval v dospělosti a v případě Ostravy jde o rodinu věřící z poloviny (matka a dcera ano, otec a syn ne). V pražském středisku je zřejmý největší ateismus.

Ad 14. Rodiče dotazovaným jako svým dětem podle většiny výpovědí dali během dětství a dospívání dostatek svého volného času. Ačkoli jde o subjektivní hodnocení, lze říci, že motivací mladých lidí pro práci ve středisku tedy zřejmě nebylo to, aby nahradili jiným nezájem

svých rodičů v dětství a dospívání. Pravděpodobně se tedy jedná o lidi se stabilním rodinným zázemím.

Ad 15. Otázka o postoji rodičů k dobrovolné činnosti navazuje na předchozí dotaz a není překvapením, že většina rodičů činnost svých dětí ve středisku buď aktivně podporuje nebo s ní souhlasí. Lhostejnost a záporné ohlasy jsou v menšině.

Ad 16. V dětství u převážně většiny dobrovolníků převažovalo aktivní trávení volného času.

Ad 17. Více dobrovolníků tráví ve středisku čas delší než 1 odpoledne, jelikož jsou vedoucími kroužků nebo se účastní pravidelných a nepravidelných akcí.

Ad 18. Ostravští dobrovolníci to mají nejkomplicovanější s dostupností střediska, řada jich bydlí v okolních vesnicích, proto uvádějí, že dojíždějí do střediska dále. Pražští zaměstnanci, ač obyvatelé hlavního města, se dělí takřka na polovinu – 5 jich bydlí v blízkosti střediska nebo přímo v samotném středisku, 7 jich musí dále dojíždět. Většina dobrovolníků ve Zlíně bydlí v blízkosti střediska, jen 1 musí dojíždět dále. Je to zapříčiněno také tím, že do střediska dochází především mládež z Jižních Svahů a do střediska to mají opravdu velmi blízko.

Ad 19. Otázka, v níž měli dobrovolníci zvolit tři nejdůležitější životní hodnoty, měla také velké spektrum odpovědí. Mezi tři nejdůležitější životní hodnoty řadí mladí lidé rodinu, přátele, city, lásku, víru v Boha, radost, upřímnost, pomoc druhým, kladný příklad ostatním, důvěru mezi lidmi, zdraví, pocit jistoty, laskavost, obětavost, pochopení, trpělivost, smysl pro humor, tolerance, spolupráce, čest. Tři nejčastěji uváděné jsou rodina, víra a láska.

Ad 20. V poslední otázce měli dobrovolníci zhodnotit největší přínos střediska. Shodli se na tom, že nabízí aktivní trávení volného času jinak, než to má dnešní mládež ve zvyku, možnost získávat nové kamarády, možnost popovídat si s animátory, kteří jim naslouchají a věnují se jim, možnost uplatnění přechodu z pozice klienta do pozice dobrovolníka, trávení času v klidném a bezpečném prostředí. A v neposlední řadě potkávat víru a postupem času ji také získat. Je tam možnost najít odpovědi na otázky, které lidi zajímají, může pomoci urovnat životní hodnoty a přístup k nim. Třeba mladí lidé pochopí, že svým dětem by se měli věnovat více, než se jim věnují jejich rodiče.

4.2.4 Dílčí závěr k dobrovolníkům

Kvantitativní část výzkumu byla zaměřena na osobnost dobrovolníků, případně pracovníků v salesiánských střediscích mládeže, na jejich názory a postoje.

Dotazník v některých otázkách jasně ukázal rozdíly mezi Ostravou a Zlínem, které spoléhají na pomoc dobrovolníků, a Prahou s pracovníky na plný i částečný úvazek. Je to patrné v otázce číslo 2 – dobrovolníci jsou většinou mladší než pracovníci pražského střediska, v otázce číslo 3 – zaměstnanci pražského střediska jsou buď vysokoškolskými studenty nebo absolventy vysoké školy, v otázce číslo 4 – dobrovolníci ze Zlína a Ostravy se se salesiány setkali dříve než zaměstnanci z Prahy (souvisí to i s tím, že ne všichni jsou rodilí Pražané a mohou pocházet z míst, kde salesiáni nepůsobí, to také mohou dokládat odpovědi na otázku číslo 9 – nejméně pražských pracovníků se setkala se středisky jako klienti), v otázce číslo 5 – pražští pracovníci začali s prací později než dobrovolníci ze zbylých dvou středisek, vykazují se ovšem delší pracovní činností (otázka číslo 6). Výrazný rozdíl nacházíme také v odpovědích na otázku číslo 13 týkající se věřícího zázemí – tam je opravdu patrný rozdíl mezi věřícími rodinami dobrovolníků z Ostravy a Zlína a nevěřící většinou z Prahy (se zdůrazněním, že ne všichni jsou rodilí Pražané), tady lze také zdůraznit další aspekt: dobrovolníci berou svou činnost většinou jako poslání, které obohacuje je samotné i ty druhé, v Praze se jedná buď o povinnost spojenou s ubytováním na salesiánské koleji, nebo o výtěžnou činnost, které s vírou nemají mnoho společného. Pražští zaměstnanci stráví ve středisku více času než v ostatních sledovaných zařízeních (otázka 17), i to je však podle slov ředitele střediska Antonína Nevolý málo (viz výše). Pokud jde o osmnáctou otázku, tedy o dostupnost střediska, jednotlivá střediska se také liší – je zřejmé, že většina zlínských dobrovolníků je ze Zlína a nemusí do střediska déle dojíždět, v Ostravě souvisí delší dojíždění se špatnou obsluhností okolních obcí, kdežto v Praze možnost delšího dojíždění označil každý, kdo nebydlí přímo ve středisku (pražské středisko leží přímo u zastávky metra).

Otázka 7 a 8 nenabízely některým dotazovaným jasný způsob odpovědi, proto někteří z nich uvedli kombinaci možností způsobů, jak se dostali k činnosti ve středisku (největší část přivedli kamarádi, což potvrzuje domněnku, že nejlepšími propagátory jsou spokojení účastníci), i toho, co je k práci motivovalo (z největší části to byla obliba práce s mládeží).

Odpovědi na desátou otázku dokládají, že všechna střediska spolupracují s jinými, kontakty jednotlivých dobrovolníků/pracovníků s jejich kolegy z jiných středisek jsou takřka shodné.

Ani na jedenáctou otázku nedokázali mnozí jednoznačně odpovědět a volili kombinaci možností – nejčastěji však byla na otázku „čím tě tato činnost obohacuje“ jako odpověď zvolena možnost a), tedy setkávání s novými lidmi. Tato odpověď dává víru, že snad nejsme odsouzeni jen ke komunikaci přes mobilní telefony a elektronickou poštu, ale že opravdové setkávání má u mladých lidí stále důležité místo.

Dvanáctá otázka „co je pro tebe nejtěžší“ nabízí nejpestřejší a nejindividuálnější škálu odpovědí (vyplývá to už z charakteru otázky, podotýkám, že nebyly nabídnuty možnosti odpovědi), a tak se každý dobrovolník či pracovník potýká víceméně s jiným problémem, který znamená nějaké překonávání sebe sama. Většinou jsou to starosti, které trápí každého dobrého pedagoga, jenž nechce ustrnout a vyhořet.

Čtrnáctá až šestnáctá otázka směřují k rodinnému zázemí a k dětství dotazovaných – převážná většina z nich tvrdí, že v dětství trávili svůj volný čas aktivně, že jim jejich rodiče věnovali dostatek svého volného času a že většina rodičů jejich činnost buďto aktivně podporuje, nebo s ní souhlasí. Tyto názory mohou být dokladem o stabilitě rodinného zázemí lidí, kteří se rozhodli být stabilním bodem v životě někoho jiného.

Devatenáctá otázka – opět bez možnosti volby odpovědi – nabídla spektrum odpovědí na to, které tři životní hodnoty považují dotazovaní mladí lidé za nejdůležitější. Ačkoli kombinace odpovědí byla různá, nejvíce hlasů získaly rodina, víra a láska.

Cílem poslední, dvacáté otázky bylo zhodnotit přínos střediska. Opět šlo o otázku bez možnosti výběru odpovědi, dotazovaní opět uvedli řadu svých názorů, které se dají zastřešit názorem jednoho z dobrovolníků, že středisko je dobré už tím, že je.

ZÁVĚR

Cílem práce bylo jednak srovnání salesiánských středisek v mládeži v Praze, Ostravě a Zlíně, jednak charakteristika dobrovolníků pracujících v těchto střediscích. V teoretické části seznámila se salesiánským hnutím a salesiánskou pedagogikou, s historií hnutí v Čechách i na Moravě a s překážkami, které museli salesiáni v uplynulých osmdesáti letech svého působení u nás překonávat. Byl také definován post dobrovolníka a z teoretické definice vycházely některé otázky dotazníku pro dobrovolníky salesiánských středisek.

Srovnáním salesiánských středisek mládeže formou individuálních rozhovorů s vedoucími středisek a doplněním informací zejména z výročních zpráv a oficiálních dokumentů vydávaných salesiány vyplynul rozdíl mezi jednotlivými zkoumanými středisky – dá se říci, že v nejvíce aspektech se odlišuje pražské středisko, jak už bylo uvedeno v závěru ke kapitole o srovnání středisek.

To se odráží i na druhé části výzkumu – specifické postavení pražského střediska dokládá i odlišná skladba lidí, kteří odpovídali na dotazníky v rámci kvantitativního výzkumu – předně se nejedná o dobrovolníky, ale zaměstnance střediska a s tím souvisejí dále uváděné rozdíly (viz závěr ke kapitole o dobrovolnících).

Nezdá se mi však důležité to, v čem se tato střediska liší, ale spíše to, co je spojuje. Radostí každého sociálního pedagoga by mělo být to, že se všude snaží o naplnění myšlenek svého zakladatele a věčného inspirátora Dona Boska a že se v mnoha případech dílo daří.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] ALBERTI, P. Světec don Bosko. Pardubice: J. Otto a Růžička, 1946.
- [2] BOSCO, J. *Můj život pro mladé*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-247-8.
- [3] BOSCO, J. *Spomienky Jána Bosca*. Bratislava: DON BOSCO, 2005. ISBN 80-8074-023-2.
- [4] BOSCO, T. *Don Bosco*. Praha: Portál, 1993.
- [5] ČÁP, Jan. *Psychologie výchovy a vyučování*. Praha: Karolinum, 1997.
- [6] HENDL, J. *Kvalitativní výzkum*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-040-2.
- [7] HOFBAUER, B. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5.
- [8] KRŽIŽKOVÁ, M. R. *Knih víry, naděje a lásky – 70 let působení salesiánů v Čechách a na Moravě*. Praha: Portál, 1996. ISBN 80-7178-122-3.
- [9] KUČERA, J. [ed.]. *Vyznavač a mučedník Štěpán Trochta*. Praha, Portál, 2006. ISBN 80-7178-116-6.
- [10] MONTOUSSÉ, M., RENOUARD, G. *Přehled sociologie*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7178-976-3.
- [11] PÁVKOVÁ, J. a kol. *Pedagogika volného času*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-927-5.
- [12] TOŠNER, J., SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-178-6.
- [13] PRŮCHA, J. a kol. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 1995.
- [14] PRŮCHA, J. *Přehled pedagogiky*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-399-4.
- [15] ŘÍČAN, P. *Psychologie*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7178-923-2.
- [16] VÁŇOVÁ, J., KAPLÁNEK, M. *Práce v salesiánském duchu. Příručka pro spolupracovníky v salesiánských dílech v ČR*. Praha: Salesiánská provincie, 2002.
- [17] Výroční zpráva z Ostravy za rok 2005.
- [18] Výroční zpráva z Prahy za rok 2005.

[19] Výroční zpráva ze Zlína za rok 2005.

Noviny a časopisy:

- [20] *Salesiánský magazín*. č. 4 (červenec – srpen 2004). Praha: Salesiánská provincie, 2004 - , dvouměsíčník. ISSN 1214-5262
- [21] *Salesiánský magazín*. č. 5 (září – říjen 2004). Praha: Salesiánská provincie, 2004 - , dvouměsíčník. ISSN 1214-5262
- [22] *Salesiánský magazín*. č. 1 (leden – únor 2005). Praha: Salesiánská provincie, " 2004 - , dvouměsíčník. ISSN 1214-5262
- [23] *Salesiánský magazín*. č. 2 (březen – duben 2005). Praha: Salesiánská provincie, 2004 - , dvouměsíčník. ISSN 1214-5262
- [24] *Salesiánský magazín*. č. 4 (červenec – srpen 2005). Praha: Salesiánská provincie, 2004 - , dvouměsíčník. ISSN 1214-5262
- [25] *Salesiánský magazín*. č. 5 (září – říjen 2005). Praha: Salesiánská provincie, 2004 - , dvouměsíčník. ISSN 1214-5262
- [26] *Salesiánský magazín*. č. 6 (listopad – prosinec 2005). Praha: Salesiánská provincie, 2004 - , dvouměsíčník. ISSN 1214-5262
- [27] *Salesiánský magazín*. č. 4 (červenec – srpen 2006). Praha: Salesiánská provincie, 2004 - , dvouměsíčník. ISSN 1214-5262
- [28] *Salesiánský magazín*. č. 5 (září – říjen 2006). Praha: Salesiánská provincie, 2004 - , dvouměsíčník. ISSN 1214-5262
- [29] *Salesiánský magazín*. č. 1 (leden – únor 2007). Praha: Salesiánská provincie, 2004 - , dvouměsíčník. ISSN 1214-5262

Elektronické zdroje:

[30] URL:<<http://www.ostrava.sdb.cz/>>[cit.2007-04-12].

[31] URL:<<http://www.sdb.cz/>>[cit.2007-04-12].

[32] URL:<<http://www..zlin.sdb.cz/>>[cit.2007-04-12].

[33] URL:<<http://www.streetwork.cz/>>[cit.2007-05-19].

[34] URL:<<http://www.salesians.org.uk/>>[cit.2007-05-21].

Nepublikované prameny:

- [35] CAHA, J. *Rozhovor*. Ostrava: 25. dubna 2007.
- [36] KOPŘIVA, P. *Rozhovor*. Zlín: 17. dubna 2007.
- [37] KUCHAR, P. Disertace. *Rozvoj pozitivní identity romské mládeže v podmínkách výchovné činnosti salesiánského střediska mládeže v Ostravě*. Olomouc, PdF UP, 2003.
- [38] KUCHAR, P. *Rozhovor*. Praha: 31. března 2007.
- [39] LÁNÍKOVÁ, M. *Rozhovor*. Praha: 30. března 2007.
- [40] NEVOLA, A. *Rozhovor*. Praha: 30. března 2007.
- [41] POMIKÁLEK, J. *Salesiánská střediska mládeže v České republice*. Diplomová práce. České Budějovice: TF JU, 2002.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

SDB	Salesiáni Dona Boska
FMA	Dcery Panny Marie Pomocnice křesťanů
ACS	Salesiánští spolupracovníci
SKM	Salesiánské kluby mládeže
SHM	Salesiánské hnutí mládeže
JABOK	Vyšší odborná sociálně pedagogická a teologická škola (název je zkratkou jmen dvou pedagogů: Jan Amos Komenský a Jan Bosco)
PTP	Pomocné technické prapory
StB	Státní bezpečnost
NDR	Německá demokratická republika
IAVE	International Association for Volunteer Effort (Mezinárodní asociace pro dobrovolnické úsilí)
OSN	Organizace spojených národů
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
VOŠ	Vyšší odborná škola
ČAS	Česká asociace streetwork
NZDM	Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež
VDB	Volontarie Dona Boska (Sdružení dobrovolníků Dona Boska)

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1	Don Bosco
Obrázek 2	Kostel Panny Marie Pomocnice křesťanů Zlín a salesiánské středisko mládeže
Obrázek 3	Hřiště zlínského střediska
Obrázek 4	Festival Pod věží
Obrázek 5	Salesiánské středisko Praha – Kobylisy
Obrázek 6	Hřiště pražského střediska
Obrázek 7	Oratoř pražského střediska
Obrázek 8	Horostěna v Kobylisích
Obrázek 9	Pravidla v Praze – Kobylisích
Obrázek 10	Klub Vrtule
Obrázek 11	Ostravské středisko
Obrázek 12	Hřiště ostravského střediska

Obr. 1

Obr. 2

Obr. 3

Obr. 4

Obr. 5

Obr. 6

Obr. 7

Obr. 8

Obr. 9

Obr. 10

Obr. 11

Obr. 12

SEZNAM PŘÍLOH

PI	Otázky k rozhovoru s vedoucími středisek
PII	Dotazník pro dobrovolníky
PIII	Návštěvnost SKM Zlín 2006
PIV	Návštěvnost SKM Zlín 2004 – 2006
PV	Statistika SKM Zlín 2006

PŘÍLOHA P I: OTÁZKY K ROZHOVORU S VEDOUCÍMI STŘEDISEK

Rozhovor s vedoucími středisek

Proč jste se stal salesiánem?

V kolika střediscích jste pracoval?

Čím se podle Vás odlišuje středisko od jiných středisek, čím je podle Vás charakteristické?

Historie střediska

Struktura střediska

Financování střediska

Právní subjektivita

Pravidelné a nepravidelné akce pro mládež

Hlavní klientela (adresáti střediska)

Fungování, provozní doba, prostory a vybavení

Věkové spektrum dobrovolníků a další vzdělávání (animace, asistence)

Propagace střediska

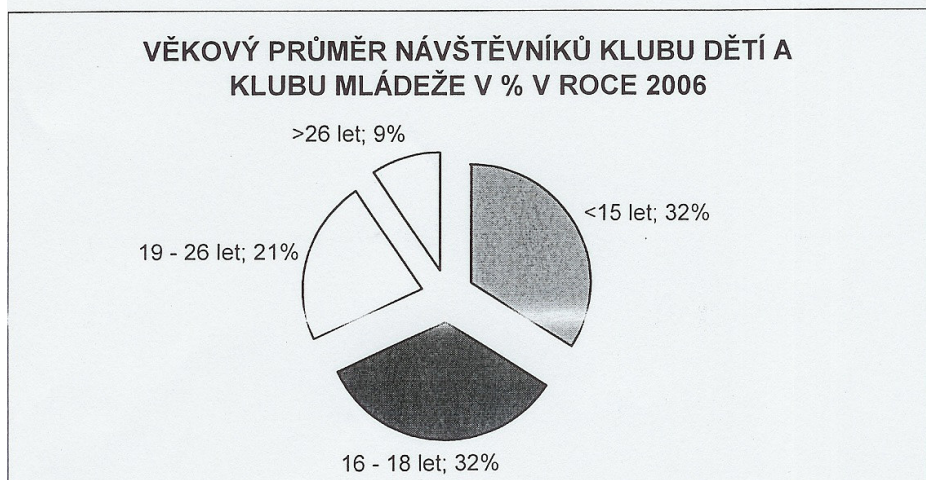
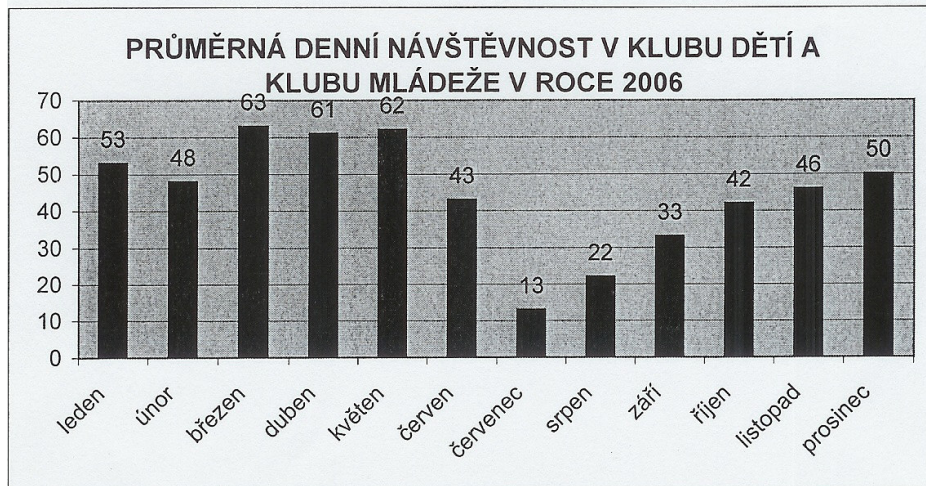
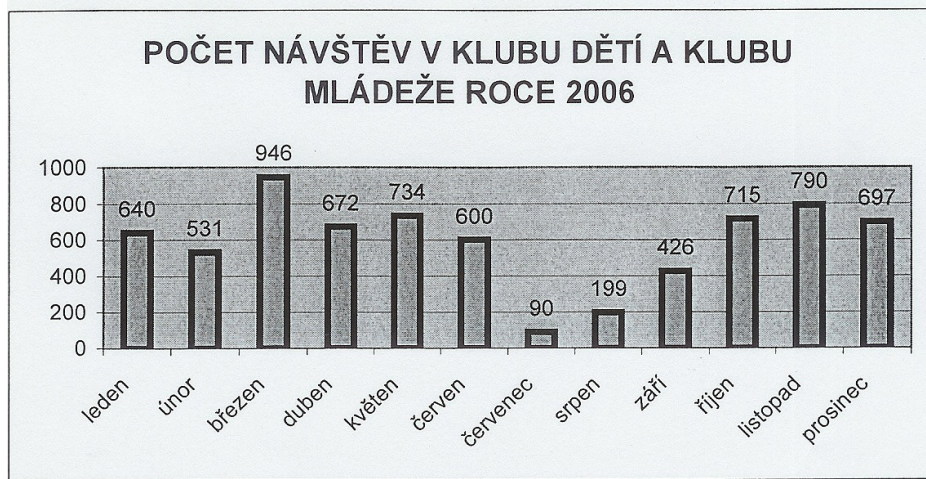
Přístupnost do střediska

Jsou ve středisku sociální pracovníci?

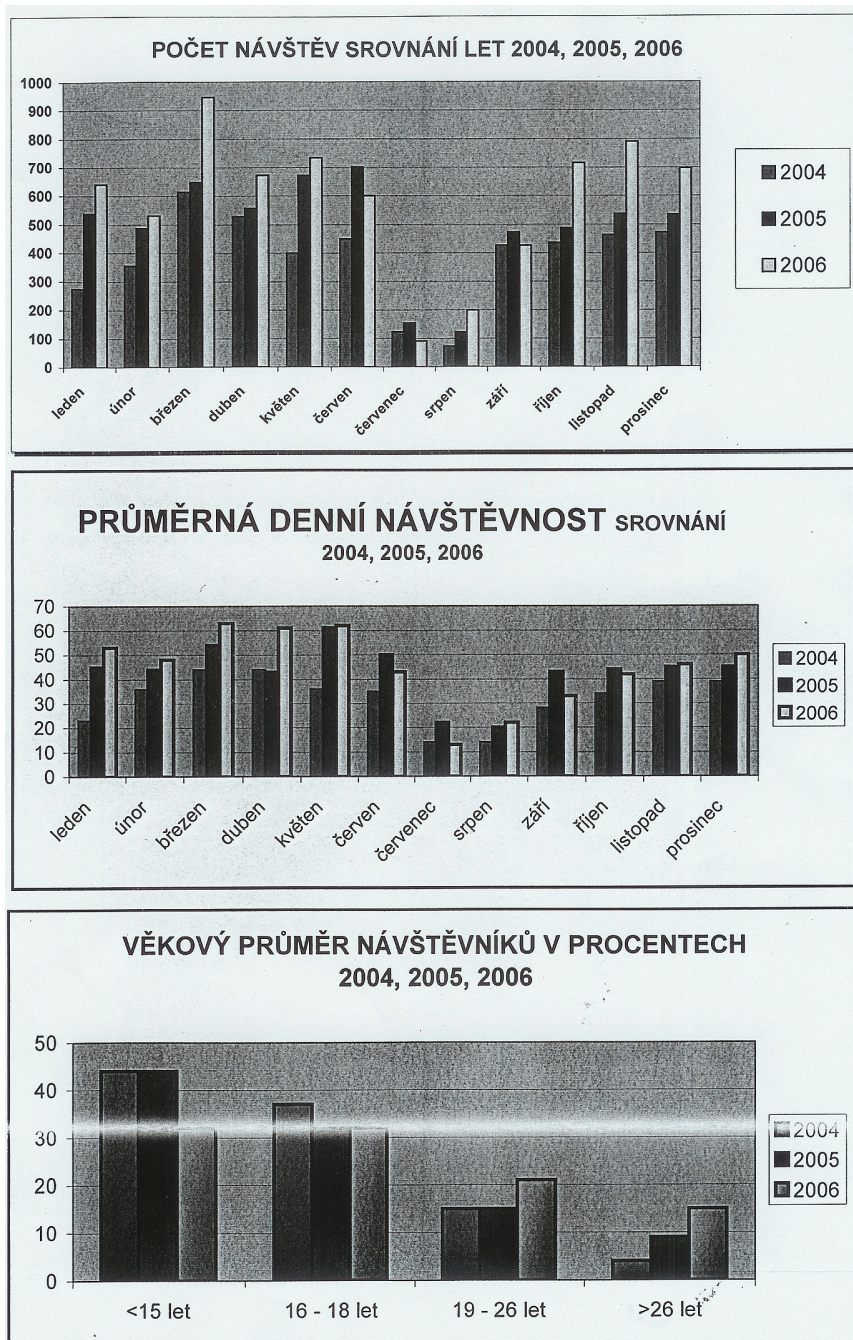
Spolupráce s jinými organizacemi

Plynulost vývoje střediska či naopak rozdělení do určitých fází?

PŘÍLOHA P III: NÁVŠTĚVNOST SKM ZLÍN 2006

PŘÍLOHA P IV: NÁVŠTĚVNOST SKM ZLÍN 2004 – 2006

PŘÍLOHA P V: STATISTIKA SKM ZLÍN 2006

SALESIÁNSKÝ KLUB MLÁDEŽE ZLÍN

STATISTIKA PRO ROK 2006

KLUB MLÁDEŽE A KLUB DĚTÍ :

st, čt, od 14.30 hod. do 20.00 hod. út, pá 14.30-18.00. Volný přístup umožňuje navázání neformálních vztahů s dětmi a adolescentní mládeží a nabízí pomoc jim při řešení jejich problémů. K dispozici jsou: velký sál, herna, rychlé občerstvení, hřiště s umělým povrchem 55x36m, šatny, WC, ... Celkem se zúčastnilo **609 registrovaných osob do 26 let** a dalších 80, u kterých nemáme jejich data. Z registrovaných osob se jedná o **288 do 15 let, 190 do 18 let a 131 do 26 let**. Celkový počet kontaktů – **7 040**, z toho prvokontaktů 231, intervencí 243, 15 konzultací ve skupině. **30 dobrovolníků zde odpracovalo 2 426 hodin**.

NEALKODISKOTÉKY:

v pátek 1x za 14 dní od 19.00 hod. do 23.00 hod. Mají za cíl socializaci přichozí mládeže a prevenci kriminality. Přichozí jsou zpravidla ve věku 14 – 17 let. Uspořádali jsme **21 diskoték** pro celkem **2 734 účastníků** (průměrně **130 osob na jednu diskotéku**). Činnost zajišťuje 34 dobrovolníků a odpracovali celkem **1 129 hodin zdarma**.

ZÁJMOMÉ KROUŽKY :

Středověký, Modelářský, Elektrotechnický, Kouzelnický, Dramatický, Kytarový, Výtvarný, Keramický, Zpěv, Malá kopaná I., II., Tenis. Činnost probíhá v osmi klubovních střediska a na hřišti. V prvním pololetí bylo otevřeno **9 kroužků pro 62 dětí**, ve druhém **9 kroužků pro 61 dětí**. Činnost zajišťuje 15 dobrovolníků a odpracovali celkem 640 hodin zdarma.

NEPRAVIDELNÉ AKCE:

Uspořádali jsme celkem **29 akcí** výhradně pro účastníky projektu, kterých se celkem účastnilo **931 osob** (průměrně cca **32 osob na akci**). Dále pak **16 akcí**, na které byli kromě návštěvníků Klubu dětí a Klubu mládeže pozvaní i další a účastnilo se jich celkem **1721 osob**. Dobrovolnické hodiny se zde nepočítají snadno. Pouze tam, kde je to jasně zřetelné je to **984 hodin zdarma**.

NEALKOBAR:

Bar je otevřen v provozních dnech od 16.00 do 20.00, při diskotékách, a při nepravidelných akcích, které se konají v prostorách střediska. Během provozu Klubu dětí a Klubu mládeže zde pracuje zaměstnanec na půl úvazku. Jeho role je nejen jako obsluha, ale zejména jako kontaktní pracovník. Při diskotékách a nepravidelných akcích zde pracují dobrovolníci. Činnost zajišťuje jeden zaměstnanec a **22 dobrovolníků** a ti odpracovali celkem **381 hodin zdarma**.

RECEPCE:

Základní kontaktní místo při vstupu do střediska. Dobrovolník je zde přítomen při otevřené době střediska. Půjčuje hry a zprostředkovává všechny důležité informace. Činnost zajišťuje **12 dobrovolníků** a odpracovali celkem **906 hodin zdarma**.

PRÁZDNINOVÉ TÁBORY

Uspřádali jsme 4 desetidenní turnusy pro děti do 14 let, 1 pro středoškoláky, 1 pro rodiče s dětmi. Celkem **111 osob**. **22 dobrovolníků** zde odpracovalo celkem **2 304 hodin zdarma**.

VÝCHOVA A VZDĚLÁVÁNÍ DOBROVOLNÍKŮ:

Jednotlivé činnosti klubu mají organizační setkání. Kdo nemá odpovídající vzdělání, účastní se vzdělávacího kurzu: Škola animace u organizace SADBA. Toho se zúčastnilo celkem **9 dobrovolníků**. Akreditovaného kurzu pro pokročilé pak **35 dobrovolníků**. K 1.11. máme **38 akreditovaných dobrovolníků** dle zákona. Uspořádali jsme pro dobrovolníky **14 akcí pro celkem 446 osob**. Máme evidováno **90 dobrovolníků**. Činnost zajišťoval Mgr., Bc. Jaroslav Trávníček, instruktor prázdninové školy Lipnice, nyní Mgr. Pavel Glogar.

KLUB RODIČŮ S DĚTMI DO 6 LET:

První pololetí roku st 9.00 - 11.30 hod - posezení, besedy, hry pro děti pod vedením jedné dobrovolnice. Programu se zúčastnilo celkem **237 dospělých a 327 dětí, což je v průměru 11 dospělých a 15 dětí na jeden den**. Od září jsme aktivitu rozšířili o úterní cvičení pro rodiče s dětmi a o střední kavárnu. Program zajišťují dvě dobrovolnice a jedna profesionální cvičitelka. Účast v úterý je stejná jako v 1. pololetí, do kavárny chodí průměrně 20 maminek s dětmi.

KLUB PRO DOSPĚLÉ:

Otevřen v neděli od 17.00 do 20.00 hod. Vytváříme prostor pro setkání. Vedle toho pořádáme: **cvičení pro ženy** 3x týdně s průměrnou účastí 14 osob na cvičení, které zajišťují dvě profesionální cvičitelky; **malou kopanou pro muže** 1x týdně s průměrnou účastí 18 osob, který zajišťují dva dobrovolníci; **smíšený volejbal** 1x týdně s průměrnou účastí 15 osob, kterou zajišťuje jeden dobrovolník. Ostatní viz nepravidelné akce.

SALESIÁNSKÝ KLUB MLÁDEŽE ZLÍN Tel: 577 243 009
Okružní 5298 ; Zlín 760 05 Fax: 577 243 009 . 20
www.zlin.sdb.cz saleklub@quick.cz

Vypracoval: **Kopřiva Petr**, předseda klubu